

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สุขศึกษา)

ปริญญา

สุขศึกษา

พลศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

Factors Affecting Disposal Behavior of People in Tambon Banprok,
Mueang District, Samut Songkhram Province

นามผู้วิจัย นายชัชชัย ฉันทรัตนโชค

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรัณท์รัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, Ph.D.)

รักษาราชการแทน

หัวหน้าภาควิชา (ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรัณท์รัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบสถิติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

Factors Affecting Disposal Behavior of People in Tambon Banprok,
Mueang District, Samut Songkhram Province

โดย

นายรัชชัย ลั่นทรัดนโชค

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา)
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชัยชัย ฉันทรัตนโชค 2553: ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบล
บ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สุขศึกษา)
สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรณิการ์รัตน์ บุญช่วยชนาสีทธิ์, Ph.D. 99 หน้า

การวิจัยเชิงพรรณนาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะ
ของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนตำบลบ้านปรก
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่
ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์
ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม
การกำจัดขยะในระดับปานกลาง ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
เจตคติ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และการรับรู้โทษของการไม่กำจัดขยะมีความสัมพันธ์
กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05
สำหรับปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของ
ประชาชนตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยเสริมได้แก่การบังคับใช้
กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมของประชาชนตำบลบ้าน
ปรก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 ตัวแปรที่ทำนายผลพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้แก่ ความรู้ใน
การกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ตัวแปรตัวที่ 2 คือ ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย
พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม ตัวแปรตัวที่ 3 คือปัจจัยเอื้อได้แก่
การมีระบบกำจัดขยะ และตัวแปรตัวสุดท้ายคือ การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และการรับรู้โทษของ
การไม่กำจัดขยะตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบล
บ้านปรกได้ ร้อยละ 28.6

Chatchai Chantarattanachock 2010: Factors Affecting Disposal Behavior of People in Tambon Banprok, Mueang District, Samut Songkhram Province. Master of Science (Health Education), Major Field: Health Education, Department of Physical Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Karuntharat Boonchuaythanakit, Ph.D. 99 pages.

The purpose of this descriptive research was to study factors affecting disposal behavior of people in Tambon Banprok, Mueang District, Samut Songkhram Province. Sample group were 385 people who live in Tambon Banprok, Mueang District, Samut Songkhram Province. Research instrument was questionnaire, developed by researcher. Data analysis was done by statistic computer software. Percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis were employed for data analyzing.

Studied results indicated that behavior regarding disposal behavior of people in Tambon Banprok was at moderate level. Predisposing factors which were knowledge and attitude regarding disposal behavior of people in Tambon Banprok had relationship with disposal behavior of people in Tambon Banprok at .01 significant level. Perceived benefit of appropriate disposal and perceived negative effect of inappropriate disposal had relationship with disposal behavior of people in Tambon Banprok at .05 significant level. Enabling factor which was availability of disposal management system had relationship with disposal behavior of people in Tambon Banprok at a .01 significant level. Reinforcing factors which were enforcement of Public Health Act B.E.2535 and social measurement of people in Tambon Banprok had relationship with disposal behavior of people in Tambon Banprok at a .01 significant level. Predisposing factors which were knowledge and attitude regarding disposal behavior of people in Tambon Banprok, perceived benefit of appropriate disposal and perceived negative effect of inappropriate disposal, Enabling factor which was availability of disposal management system, and Reinforcing factors which were enforcement of Public Health Act B.E.2535 and social measurement of people in Tambon Banprok, were found to be predictor variables of disposal behavior of people in Tambon Banprok. All predictor variables shared 28.6 percent of variance of disposal behavior of people in Tambon Banprok

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรัณฐรัตน์ บุญช่วยชนาสีทิพย์ และผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 ท่าน คือ ดร.สมคิด ปราบภัย อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสุพรรณบุรี ดร.สมพร เนติรัฐกร นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม และนายหทัย พันธุ์พงษ์วงศ์ นักนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม ที่กรุณาให้คำแนะนำด้านวิชาการ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้งานวิจัยมีความถูกต้องและมีคุณค่าทางวิชาการ และขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สาโรช โศภิตรักษ์ ประธานกรรมการสอบ รศ.วิสูตร กองจินดา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์จาก เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบลบ้านปรก สถานีอนามัยตำบลคลองเงิน สถานีอนามัยบ้านดาวโด่ง และ อาสาสมัครสาธารณสุขตำบลบ้านปรกเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ เพื่อนๆ และ พี่ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสุขศึกษา รุ่น 65-68 เพื่อนร่วมงาน และทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านกับผู้วิจัยอย่างดียิ่งตลอดมา คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้แก่คุณพ่อ คุณแม่ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีความรู้จนถึงปัจจุบัน ไว้ ณ ที่นี้

ชัชชัย ฉันทรัตนโชค

มีนาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
การตรวจเอกสาร	9
อุปกรณ์และวิธีการ	47
ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	59
ผลการวิจัย	59
ข้อวิจารณ์	72
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	76
สรุปผลการวิจัย	76
ข้อเสนอแนะ	78
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	80
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	85
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	87
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	99

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของประชากรตำบลบ้านปรกจำแนกรายหมู่	47
2	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตำบลบ้านปรกจำแนกรายหมู่	49
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม	60
4	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	63
5	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับเจตคติ ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	63
6	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้านปรก	64
7	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีระบบกำจัดขยะของตำบลบ้านปรก	64
8	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมของประชาชนตำบลบ้านปรก	65
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	66
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	67
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือมีถังขยะแยกประเภท และมีรถรับซื้อขยะ Reuse กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	68
12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	68

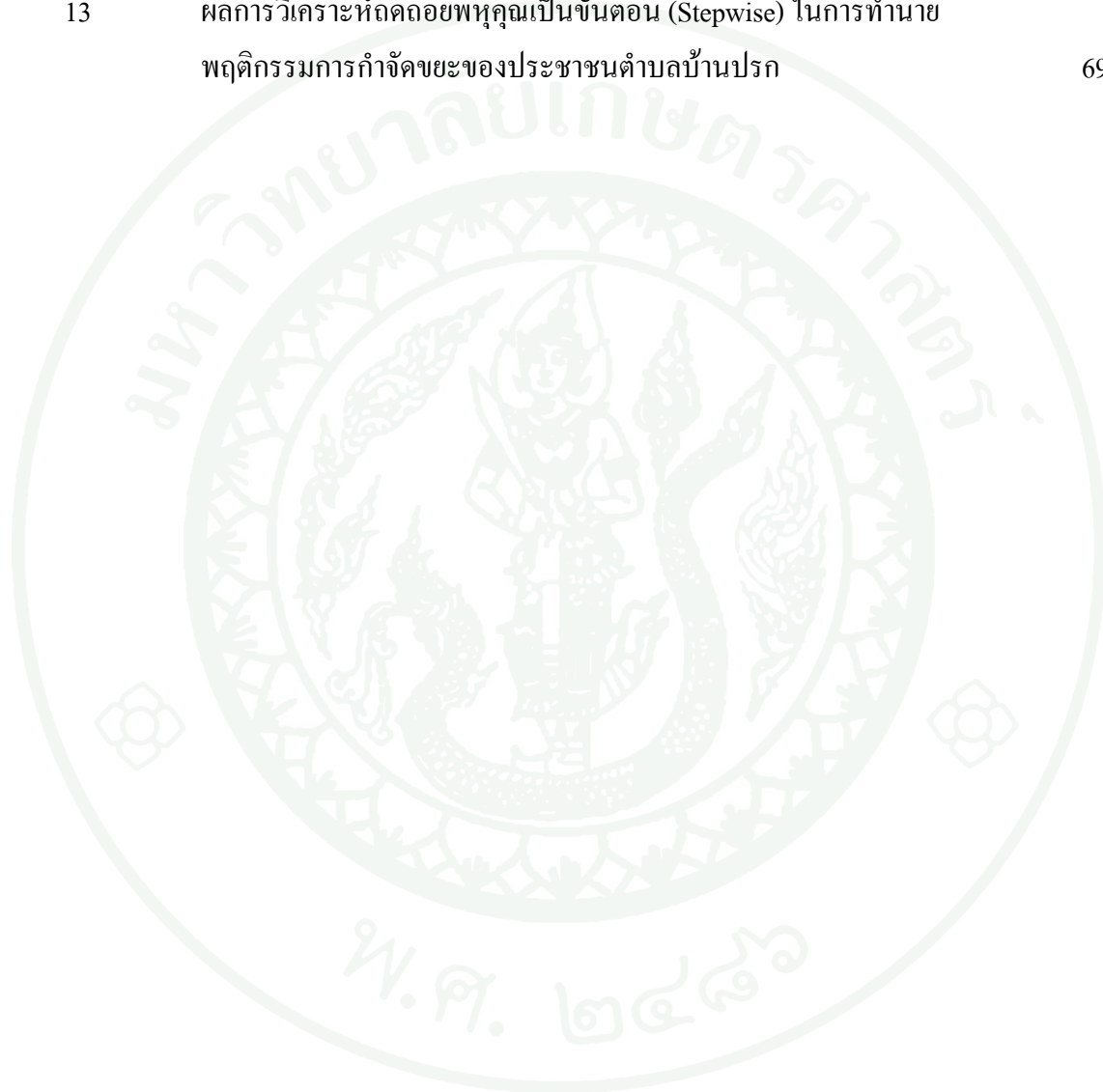
สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

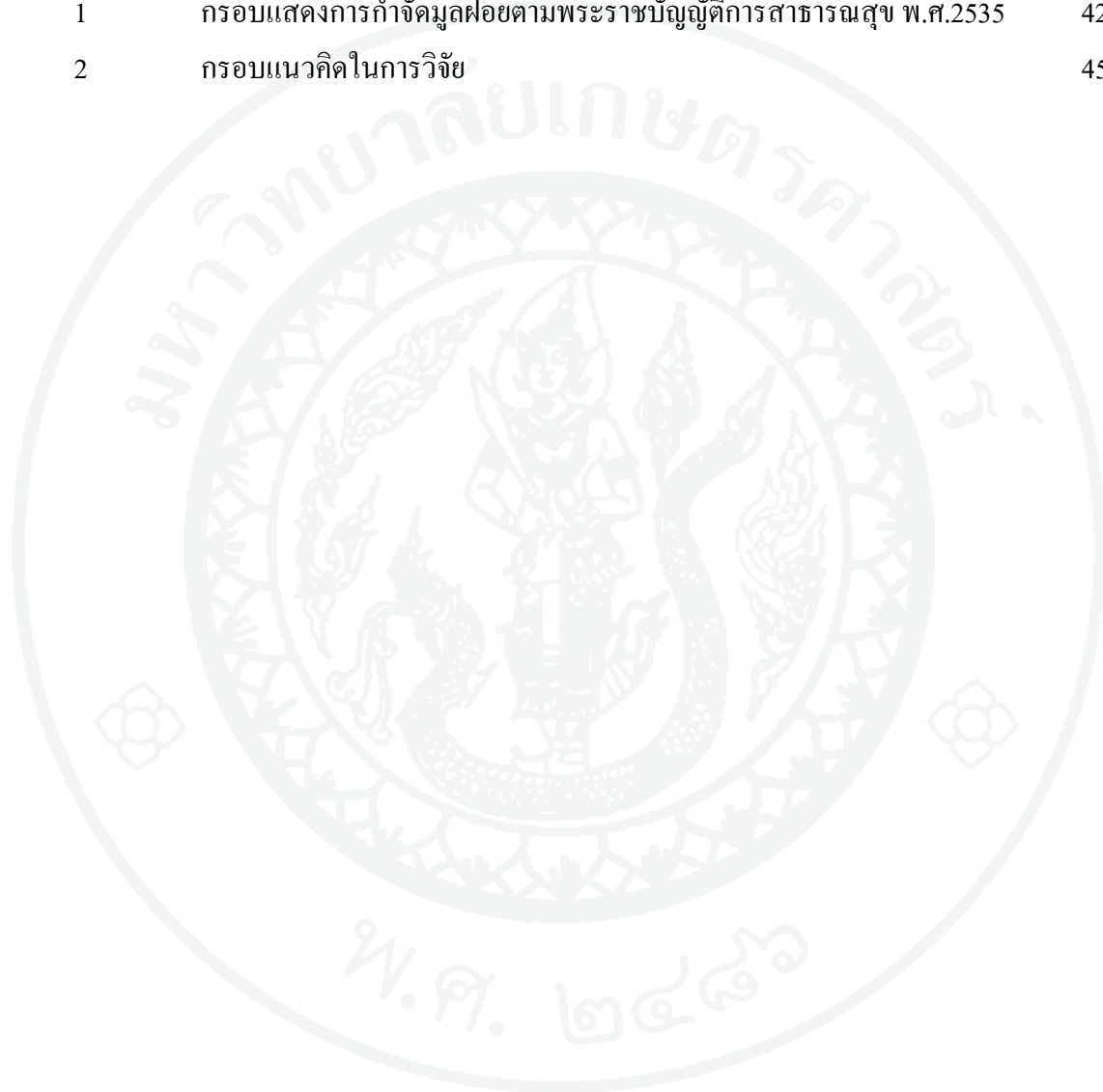
- 13 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเป็นขั้นตอน (Stepwise) ในการทำนาย
พฤติกรรมกรรมการจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

69

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแสดงการกำจัดมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535	42
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	45

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

Factors Affecting Disposal Behavior of People in Tambon Banprok, Mueang District, Samut Songkhram Province

คำนำ

ปัจจุบัน ภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นปัญหาที่ในทุกภาคส่วนของสังคมตระหนัก ภาวะโลกร้อนนั้น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงขึ้น สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนขึ้นได้แก่ การเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจกโดยตรง เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิง และการเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจกโดยทางอ้อม คือ การตัดไม้ทำลายป่า

ปรากฏการณ์เรือนกระจก หมายถึง การที่ชั้นบรรยากาศของโลกกระทำตัวเสมือนกระจกที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุลงมายังผิวพื้นโลกได้ แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวที่โลกคายออกไปไม่ให้หลุดออกนอกบรรยากาศ ทำให้โลกไม่เย็นจัดในเวลากลางคืน บรรยากาศเปรียบเสมือนผ้าห่มผืนใหญ่ที่คลุมโลกไว้ ก๊าซที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุลงมาได้แต่ไม่ยอมให้รังสีคลื่นยาวที่โลกคายออกไปหลุดออกนอกบรรยากาศ เรียกว่า ก๊าซเรือนกระจก

การเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกทำให้บรรยากาศโลกกักเก็บพลังงานความร้อนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสมดุลของพลังงานโลกเปลี่ยนแปลงไป อุณหภูมิเฉลี่ยของบรรยากาศบริเวณผิวโลกสูงขึ้น คลื่นความร้อนเกิดบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องนานับการ เช่น ฤดูกาล ปริมาณและการกระจายของน้ำฝนเปลี่ยนแปลงไป ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น เนื่องจากน้ำแข็งขั้วโลกละลาย น้ำทะเลขยายตัว เนื่องจากอุณหภูมิสูงขึ้น เกิดพายุและภัยพิบัติรุนแรงและถี่ขึ้น

ก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เกิดจาก การเผาไหม้เชื้อเพลิง โรงงานอุตสาหกรรม เผาขยะ และการตัดไม้ทำลายป่า ก๊าซมีเทน เกิดจาก การย่อยสลายซากสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ที่มีน้ำขัง เช่น นาข้าว กองขยะ ไนตรัสออกไซด์ เกิดจาก อุตสาหกรรมที่ใช้กรดไนตริก ในกระบวนการผลิต และการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในการเกษตรกรรม

จะเห็นได้ว่า การกำจัดขยะ มีผลต่อภาวะโลกร้อนทำให้ก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้น พบว่าในประเทศไทยอุณหภูมิเฉลี่ยทั่วประเทศในเดือนพฤศจิกายน 2549 ซึ่งอยู่ในช่วงต้นฤดูหนาวสูงกว่าปกติ 1.7 องศาเซลเซียส สูงสุดเป็นอันดับ 1 ในรอบ 56 ปี ของประเทศ และในเดือนธันวาคม 2549 อุณหภูมิเฉลี่ยสูงกว่าค่าปกติประมาณ 1 องศาเซลเซียส (24 องศาเซลเซียส) ตั้งแต่ พ.ศ.2494 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการตรวจวัดข้อมูล พบว่า อุณหภูมิของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งอุณหภูมิเฉลี่ย อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ส่วนปริมาณฝนและวันที่ฝนตกมีแนวโน้มลดลง ถึงแม้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทั้งปริมาณฝนและจำนวนวันฝนตกอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าค่าปกติมากกว่าที่จะต่ำกว่าปกติก็ตาม

ปริมาณมูลฝอยในประเทศไทย มีปริมาณวันละกว่าหมื่นตัน ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยจากกรุงเทพมหานครถึง 7 พันตัน / วัน เมื่อเปรียบเทียบปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ พบว่าปีหนึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 โดยในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.5 ในเขตเทศบาล เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.6 นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 ร้อยละ 23 ของขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศเป็นขยะที่เกิดในกรุงเทพมหานคร

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทยมีเนื้อที่ 416.7 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครองแบ่งเป็น 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีปริมาณขยะ ประมาณ 43.24 ตันต่อวัน

ตำบลบ้านปรกอยู่ในอำเภอเมือง มีเนื้อที่ 5.98 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,739 ไร่ มีภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งบางส่วนเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 10,161 คน แยกเป็นชาย 4,931 คน หญิง 5,230 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,699 คน/ตารางกิโลเมตรจำนวน 2,490 ครัวเรือน ปัจจุบันตำบลบ้านปรกมีการกำจัดขยะโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก จัดตั้งขยะให้ในบริเวณริมถนนทั่วทั้งตำบลบ้านปรกประชาชนนำขยะมาทิ้งรวมกัน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก ได้รวบรวมขยะทั้งหมดไปทิ้งรวมกัน ซึ่งปริมาณขยะในแต่ละวันที่ขนไปทิ้งมีประมาณ 1 ตันต่อวัน หากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลปรกเป็นอย่างไรนั้น จะสามารถกำหนดรูปแบบการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมของตำบลบ้านปรกได้ และยังสามารถช่วยลดภาวะโลกร้อนได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อศึกษาประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท และมีการรับซื้อขยะ Reuse กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
4. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย และมาตรการทางสังคม กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
2. ผลการวิจัยนี้ทำให้มีแนวทางในการกำหนดรูปแบบการกำจัดขยะในตำบลบ้านปรก ที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสามารถช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกได้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเฉพาะในตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ เดือน กันยายน 2552 - เดือน มกราคม 2553

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent variable)

แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย

1.1 ความรู้ในการกำจัดขยะ

1.2 เจตคติในการกำจัดขยะ

1.3 การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ

2. ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย

การมีระบบกำจัดขยะ

- มีถังขยะแยกประเภท
- มีการรับซื้อขยะ Reuse

3. ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย

3.1 การบังคับใช้กฎหมาย (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535)

3.2 มาตรการทางสังคม

ตัวแปรตาม (Dependent variable)

คือ พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนในตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ตัวแปรอธิบาย (Explanatory variable)

1. ปัจจัยทางชีวสังคมหรือปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 อาชีพ

1.4 การศึกษา

1.5 รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

นิยามศัพท์

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ประชาชนตำบลบ้านปรก หมายถึง คนที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านปรก ในช่วงเวลาที่ทำ
การวิจัย

พฤติกรรมการกำจัดขยะ หมายถึง การปฏิบัติตัวของประชาชนตำบลบ้านปรก ในการกำจัดขยะ ด้วยวิธีต่างๆ เช่น เผา ฝัง กลบ ทั้งในที่สาธารณะ และนำกลับไปใช้ประโยชน์ ขยะ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เราไม่ต้องการ ที่เป็นของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ถูพลาสติก ภาชนะกล่องใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงวัตถุอื่น สิ่งใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

ปัจจัยทางชีวสังคมหรือปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคล ของประชาชนตำบลบ้านปรกที่ได้กำหนดไว้ในที่นี้ คือ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ปัจจัยนำ หมายถึง ปัจจัยที่เป็นพื้นฐาน และก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลหรือในอีกด้านหนึ่ง ปัจจัยนี้จะมีความพอใจ (Preference) ของบุคคลที่ได้มาจากการประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งความพอใจนี้อาจมีผลทั้งในทางสนับสนุน หรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรม องค์ประกอบของปัจจัยนำ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชาชนในตำบลบ้านปรกตามแนวคิดทฤษฎี PRECEDE MODEL ดังนี้

ความรู้เรื่องการจัดขยะ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจถึงวิธีการกำจัดขยะ ที่ถูกต้องโดยการคัดแยกขยะเป็น 2 ประเภท คือ ขยะธรรมดาและขยะอันตราย โดยที่ขยะธรรมดาจะแบ่งเป็น 3 ประเภทหลัก คือ

- ขยะมีมูลค่า (Valuable waste) เช่น แก้ว โลหะ กระดาษ พลาสติก ทั้งส่วนที่ใช้ซ้ำ (reuse) และส่วนที่นำกลับมาแปลงใช้ใหม่ (recycle)

- ขยะอินทรีย์ (Organic waste) หรือขยะเศษอาหารเป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย ได้แก่ ขยะอาหาร และใบไม้ เป็นต้น

- ขยะอื่นๆ หรือขยะทิ้ง ซึ่งหมายถึงขยะที่ไม่อยู่ในกลุ่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เจตคติต่อการกำจัดขยะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตของบุคคลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกำจัดขยะ เป็นความรู้สึกรู้สึกพอใจหรือต้องการที่กำจัดขยะให้ถูกต้อง เป็นแนวโน้มของการมุ่งกระทำการกำจัดขยะให้ถูกวิธี

การรับรู้ เข้าใจถึงประโยชน์ของการกำจัดขยะที่ถูกต้อง หมายถึง การที่ประชาชนทราบว่า การกำจัดขยะที่ถูกต้องเหมาะสมทำให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์อย่างไร ส่วนตัวได้รับประโยชน์อย่างไร ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

การรับรู้ เข้าใจถึงโทษของการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม หมายถึง การที่ประชาชนทราบว่า การกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องทำให้ส่วนรวมได้รับผลเสียอย่างไร ส่วนตัวได้รับผลเสียอย่างไร ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยเอื้อ หมายถึง สิ่งที่เป็นทรัพยากรที่จำเป็นในการกำจัดขยะ รวมทั้งลักษณะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกพฤติกรรมนั้นๆ ได้ด้วย และความสามารถที่จะใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับราคา ระยะเวลา นอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญคือ การหาได้ง่าย และความสามารถในการเข้าถึงได้ง่ายของสิ่งจำเป็นในการแสดงพฤติกรรมหรือช่วยให้การแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ระบบกำจัดขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก โดยจัดให้มีถังขยะแยกประเภทในแต่ละพื้นที่ซึ่งง่ายต่อการนำขยะไปทิ้ง และ มีการรับซื้อขยะ Reuse ที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย

ปัจจัยเสริม หมายถึง รางวัลหรือผลตอบแทนหรือการถูกลงโทษ ภายหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ซึ่งสิ่งที่ได้รับอาจเป็นรางวัลที่เป็นสิ่งของ คำชมเชย การยอมรับ การลงโทษ การไม่ยอมรับการกระทำนั้นๆ หรืออาจเป็นกฎระเบียบที่บังคับควบคุมให้บุคคลนั้นๆ ปฏิบัติตามก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้บุคคลจะได้รับจากบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อตนเอง เช่น ครอบครัว เพื่อน ครู บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือสื่อมวลชน เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง

การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วในท้องที่คือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

มาตรการทางสังคม คือ มีการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อกำจัดขยะผิดวิธี และมีการชมเชยเมื่อกำจัดถูกวิธี จากสังคมโดยรอบ

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการกำหนดสมมติฐานกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ประมวลไว้ดังนี้

1. บริบทของตำบลบ้านปรก
2. ความรู้เรื่องวิธีการกำจัดขยะ
3. แนวคิด ทฤษฎี และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะ
 - 3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ
 - 3.2 แนวคิดทฤษฎีแบบจำลอง PRECEDE (PRECEDE Model)
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
 - 4.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บริบทของตำบลบ้านปรก

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นหมู่บ้านในตำบลมทวน อำเภอบ้านปรก จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งแรกที่ยังไม่มีชื่อจังหวัด ได้ขึ้นต่อมณฑลราชการ ในปี พ.ศ.2435 ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้ยุบมณฑลแล้ว จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ขึ้นใช้แทนอำเภอบ้านปรกจึงได้เกิดขึ้นส่วนตำบลบ้านปรกเดิมคือตำบลมทวนมี 9 หมู่บ้าน มีกำนันคนแรกชื่อ ขุนปฏิวาทยุเขต หรือ กำนันช้อย กาญจนเสถียร ในปี พ.ศ.2488 ได้แบ่งเขตเทศบาลและยุบอำเภอบ้านปรกเป็น อำเภอเมือง ปัจจุบันระบบการปกครองของตำบลบ้านปรกเป็นแบบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

ประชากร	10,161	คน
ชาย	4,931	คน
หญิง	5,230	คน
บ้านจำนวน	2,488	หลังคาเรือน

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และรับจ้าง

ปั้มน้ำมันและก๊าซ	1	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	6	แห่ง
โรงเรียนประถมศึกษา	4	แห่ง
วัด/สำนักสงฆ์	6	แห่ง
สถานีอนามัย	2	แห่ง
ถนนลาดยาง	4	สาย
ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	7	สาย
ถนนลูกรังผิวจราจรหินคลุก	7	สาย
ลำน้ำ, ลำห้วย	20	สาย

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2551 รวมทั้งสิ้น 26,567.87 บาท

(ข้อมูล ณ วันที่ 29 กันยายน 2551)

เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก มีสภาพเป็นสวนมะพร้าว และแหล่งชุมชนมีหมู่บ้านจัดสรรหลายแห่ง การคมนาคมสะดวกทั้งทางน้ำและทางบก มีถนนสายสมุทรสงคราม – บางแพ ผ่าน และอยู่ติดริมแม่น้ำแม่กลองสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และจัดตั้งร้านค้าชุมชนบริเวณริมถนนสองข้างทางได้

ความรู้เรื่องการค้าแยกขยะ

การจัดการมูลฝอย

“มูลฝอย” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) “หมายถึง หยากเยื่อ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใด ที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์” พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของมูลฝอย ว่า “มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใด ที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์

มาตรา 3 ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ฉบับที่ 2 พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวว่า “มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน”

สวส์ดี (2543) กล่าวว่า “มูลฝอย” หมายความว่า บรรดาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งในขณะนั้นคนไม่ต้องการ และทิ้งไป ทั้งนี้รวมตลอดถึงเศษผ้า เศษอาหาร มูลสัตว์ ซากสัตว์ ถ้ำ ฝุ่นละออง และเศษวัสดุ สิ่งของที่เก็บกวาดจากเคหะสถาน อาคาร ถนน ตลอดจนที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมและที่อื่นๆ “ขยะเปียก” หมายความว่า ขยะพวกเศษอาหาร พืชผัก เศษเนื้อสัตว์ และเศษสิ่งของส่วนใหญ่ที่ได้จากการประกอบอาหาร จากตลาด หรือเศษที่เหลือจากการรับประทาน ขยะเปียกส่วนมากประกอบด้วย อินทรีย์วัตถุ ซึ่งมักจะเป็นพวกที่สลายตัวได้ง่าย ดังนั้น ถ้าขยะเปียกถูกปล่อยทิ้งไว้นานเกินควรจะเกิดการเน่าเสีย และ เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนได้ง่าย โดยปกติแล้วขยะเปียกจะมีปริมาณความชื้น ประมาณ 40-70 % ของขยะทั้งหมด และ “ขยะแห้ง” หมายความว่า ขยะมูลฝอยที่มีลักษณะไม่เกิดบูดเน่าได้ง่าย ทั้งติดไฟได้และไม่ติดไฟ เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า เศษแก้ว กระป๋อง ขวด ไม้ โลหะ

ต่าง ๆ กัน รวมทั้งผงและฝุ่นละอองต่างๆ “ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้” หมายความว่า สารอินทรีย์ ในขยะมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษอาหาร เศษผลไม้ ผัก ฯลฯ “ส่วนขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้” หมายความว่า สารอนินทรีย์หรือสารอินทรีย์ที่ย่อยสลาย ได้ยากในขยะมูลฝอย ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษโลหะ เศษกระดาก ถุงพลาสติก ฯลฯ

เฉลิมชาติ และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของมูลฝอยว่า “มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาก เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

กล่าวโดยสรุป มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาก เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน จึ่งรวมถึงมูลฝอยทุกชนิดที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยอันตราย ที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากโรงงานต่างๆ เป็นต้น

การจำแนกประเภทของมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ (2547) ได้จำแนกมูลฝอย ว่าอาจจะมีขนาดต่างๆ กัน ตั้งแต่ขนาดใหญ่ เช่น รถยนต์ไปจนถึงขนาดเล็กจำพวกฝุ่นละออง ซึ่งก็เป็นมูลฝอยทั้งสิ้น การแบ่งประเภทของมูล ฝอยเดิมแบ่งเพียง 3 ประเภท คือ มูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง และเถ้า

1. มูลฝอยเปียก (Garbage) หมายถึง เศษวัสดุต่าง ๆ ที่เหลือจากการประกอบอาหารจาก ห้องครัว ร้านอาหาร ที่มีความชื้นสูง สามารถนำไปยส่งกลั่นเหินได้
2. มูลฝอยแห้ง (Rubbish) หมายถึง เศษวัสดุต่างๆ ที่เหลือใช้ทั่วไป ซึ่งมีความชื้นต่ำ จำพวก เศษกระดาก เศษผ้า ฯลฯ
3. เถ้า (Ashes) หมายถึง สิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้

ต่อมาวิชาการทางด้านนี้มีความก้าวหน้าขึ้นมาก จึงได้แยกประเภทของมูลฝอยออกเป็นประเภทต่างๆ มากมายที่สำคัญๆ มี 10 ประเภท คือ

1. เศษอาหาร (Garbage) หมายถึง มูลฝอยจำพวกที่ได้จากห้องครัว การประกอบอาหาร รวมถึงพวกเศษใบตอง เศษผลไม้ อาหารที่เหลือทิ้ง ฯลฯ มูลฝอยประเภทนี้มีสารอินทรีย์ ซึ่งเป็นอาหารของแบคทีเรียที่ทำให้เกิดการย่อยสลาย บูดเน่าส่งกลิ่นเหม็น มีความชื้นสูง เป็นปัญหาในการเก็บรวบรวม รอคการขนถ่ายและก่อเหตุรำคาญในเรื่องกลิ่น การค้ำยเชื้อของสัตว์ เช่น หนู สุนัข เป็นต้น
2. มูลฝอยที่ไม่เน่าเหม็น (Rubbish) หมายถึง มูลฝอยจำพวกที่ไม่บูดเน่า ส่งกลิ่นเหม็นเหมือนอย่างประเภทแรก มีความชื้นต่ำ อาจจะเผาได้ เช่น เศษกระดาษ หรือเผาไม่ได้ เช่น เศษแก้ว มูลฝอยประเภทนี้อาจเรียกมูลฝอยแห้งก็ได้ พวกเศษโลหะ กระป๋อง ลังกระดาษ ถังไม้ ก็จัดอยู่ในมูลฝอยประเภทนี้
3. เถ้าถ่าน (Ashes) หมายถึง เศษที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงจำพวกไม้ ถ่านหิน ซึ่งในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนจะมีปริมาณน้อยมาก ไม่ก่อปัญหาเท่าประเทศในแถบที่มีอากาศหนาวที่ต้องใช้ความร้อนช่วยในการให้ความอบอุ่น ซึ่งใช้เชื้อเพลิงมาก และทำให้เกิดขยะมูลฝอยๆ ประเภทนี้เป็นปัญหาต่อการเก็บ ขน นอกจากนี้ถ้าการเก็บรวบรวมไม่ดีแล้ว จะทำให้ฟุ้งกระจายเกิดปัญหาดูตามมาอีกมากมาย
4. มูลฝอยจากถนน (Street Seeping) หมายถึง เศษสิ่งของต่างๆ ที่ได้จากการกวาดถนน มูลฝอยประเภทนี้ส่วนมากเป็นพวกเศษกระดาษ เศษสินค้า ฝุ่นละออง เศษดิน เศษหิน อาจจะรวมถึงพวกซากสัตว์ด้วยเป็นบางครั้ง
5. ซากสัตว์ (Dead Animals) หมายถึง สัตว์ที่ตายตามธรรมชาติ ตายด้วยอุบัติเหตุ หรือตายด้วยโรคต่างๆ แต่ไม่รวมถึงสัตว์หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสัตว์ที่ทิ้งจากโรงงานฆ่าสัตว์เนื่องจากเป็นโรคหนองพยาธิ ซากสัตว์เหล่านี้อาจนำไปสกัดเอาไขมันออก และเอาหนังไปฟอกเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไปได้

6. ซากรถยนต์ (Abandoned Vehicles) หมายถึง รถยนต์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของรถยนต์ที่ไม่ใช้แล้วถ้าปล่อยทิ้งไว้ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยจึงควรต้องนำไปดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Refuse) หมายถึง มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งโรงฆ่าสัตว์ด้วย เพราะได้จัดอยู่ในประเภทโรงงานอุตสาหกรรม มูลฝอยประเภทนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานถ้าโรงงานผลิตสินค้าอาหารมูลฝอยก็เป็นพวกเศษอาหารซึ่งอาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต่างๆ เช่น เน่าเหม็นได้

8. เศษวัสดุก่อสร้าง (Construction Refuse) หมายถึง เศษวัสดุต่างๆ ที่ได้จากการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคารบ้านเรือน รวมถึงสิ่งที่เหลือจากการตกแต่งอาคารบ้านเรือนด้วย เช่น เศษอิฐ เศษปูน เศษกระเบื้อง เศษไม้ หรือเศษวัสดุจากส่วนของบ้านเรือน

9. ตะกอนจากน้ำโสโครก (Sewage Solids) หมายถึง ของแข็งหรือตะกอนที่ได้จากการแยกตะกอนออกจากกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้ง รวมตลอดจนถึงตะกอนที่ได้จากการลอกท่อระบายน้ำสาธารณะต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นพวกเศษหิน ดิน ทราย ไม้ สามารถนำไปถมที่ลุ่มได้ ยกเว้น ตะกอนที่ได้จากถังเกรอะ เพราะตะกอนพวกนี้ยังมีแบคทีเรียปะปนอยู่มาก

10. มูลฝอยที่เป็นอันตราย (Hazardous or Special Refuse) หมายถึง มูลฝอยที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการเก็บขน การกำจัด ตลอดจนการจับต้อง เช่น กระป๋องที่มีการอัดลม ไบโอมิดโคน มูลฝอยที่ได้จากสถานพยาบาลต่างๆ สารกัมมันตรังสี เป็นต้น มูลฝอยประเภทนี้ ต้องได้รับการดูแลและระมัดระวังเป็นพิเศษในการเก็บขนและการกำจัด (กรมควบคุมมลพิษ, 2547)

จำแนกมูลฝอยตามลักษณะ (Characteristics)

กรมควบคุมมลพิษ (2547) จำแนกลักษณะของมูลฝอย สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะดังนี้ คือ ลักษณะทางด้านกายภาพ (Physical Characteristics) และลักษณะทางด้านเคมี (Chemical Characteristics)

1. ลักษณะทางด้านกายภาพ (Physical Characteristics) ลักษณะทางด้านกายภาพ มีตัวแปรที่สำคัญของมูลฝอย ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านกายภาพ (Physical Composition) ความหนาแน่น (Density) และค่าความร้อน (Calorific Value)

1.1 ทางด้านกายภาพ (Physical Composition) ซึ่งองค์ประกอบทางด้านกายภาพที่เผาไหม้ได้ เช่น กระดาษ ผ้า เศษหญ้า ไม้ พลาสติก ยาง และอื่นๆ องค์ประกอบทางด้านกายภาพที่เผาไหม้ไม่ได้ เช่น โลหะ (เหล็กและโลหะอื่นๆ) แก้ว อิฐ หิน กรวด ทราย กระเบื้อง และอื่นๆ

1.2 ความหนาแน่น (Density) ในที่นี้หมายถึงความหนาแน่นปกติที่เรียกกันว่า “Bulk Density” ซึ่งได้แก่มวลต่อเนื้อ หน่วยปริมาตรของมูลฝอยในภาวะปกติโดยไม่มีการอัดบีบมูลฝอยให้ผิดไปจากธรรมชาติ

1.3 ค่าความร้อน (Calorific Value) หมายถึง ปริมาณความร้อนที่เกิดจากการเผามูลฝอย โดยให้สันดาปกับอากาศ โดยปกติแล้วมูลฝอยจะมีน้ำ และไฮโดรเจนอยู่ด้วย ในรูปขององค์ประกอบทางเคมี ซึ่งไฮโดรเจนนี้จะทำปฏิกิริยากับออกซิเจนเกิดเป็นน้ำขึ้นในเตาเผา จากความจริงดังกล่าว จะเห็นได้ว่าน้ำและไฮโดรเจนที่มีอยู่ในมูลฝอย จะใช้ความร้อนในรูปของความร้อนแฝง ในขณะที่ทำการเผามูลฝอยในเตาเผา ซึ่งทำให้ปริมาณความร้อนที่เกิดจากการเผาไหม้มูลฝอยนั้นลดลง ด้วยเหตุผลดังกล่าวค่าความร้อนที่ได้จากการเผามูลฝอยซึ่งมีปริมาณน้ำและไฮโดรเจนอยู่ด้วยนี้ จึงถูกเรียกว่า “ Lower Calorific Value ”

2. ลักษณะทางด้านเคมี (Chemical Characteristics) ลักษณะทางด้านเคมีนี้มีตัวแปรที่สำคัญของมูลฝอย ได้แก่ ปริมาณน้ำ ปริมาณสารที่เผาไหม้ได้ และปริมาณเถ้า (เรียกรวมกันว่า “The Three Components”) และองค์ประกอบทางด้านเคมี (Chemical Element Components) รวมทั้งสารเคมีที่เป็นพิษ (Toxic Substances) ปริมาณน้ำ โดยทั่วไปแล้วปริมาณน้ำที่มีอยู่ในมูลฝอยนั้นแยกออกได้เป็น

2.1 น้ำที่อยู่ภายในตัวมูลฝอยเอง (Inner) เป็นน้ำที่อยู่ในพืชผัก เศษอาหาร เป็นต้น น้ำในลักษณะนี้มีปริมาณประมาณ $\frac{1}{2}$ ถึง 2.3 ของปริมาณน้ำทั้งหมดของมูลฝอย

2.2 น้ำที่ติดอยู่ภายนอก (Attached Water) ได้แก่ น้ำฝน น้ำที่ออกจากเศษอาหาร ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะมีปริมาณประมาณ 1/3 ถึง 1.2 ของปริมาณน้ำทั้งหมดของมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ, 2547)

ปริมาณสารที่เผาไหม้ได้ หมายถึง ส่วนของมูลฝอยที่สามารถติดไฟและถูกเผาไหม้ได้ ส่วนปริมาณเถ้า หมายถึง ส่วนของมูลฝอยที่เหลือจากการเผาไหม้

ส่วนองค์ประกอบที่เป็นสารเคมีเป็นพิษนั้น มีมูลฝอยบางประเภทที่มีองค์ประกอบที่เป็นสารเคมีเป็นพิษปะปนอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก เช่น โลหะหนักต่างๆ ซึ่งสารเหล่านี้จะทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อม ถ้าในกระบวนการต่างๆ ของการกำจัดไม่มีการควบคุมที่ดีพอ

กลไกการเกิดมูลฝอย

มนุษย์มีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมที่ย่อมมีกิจกรรมต่างๆ มากมายหลากหลายรูปแบบ เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นทำให้เกิดผลผลิต (Products) และผลพลอยได้ (Byproducts) ซึ่งอาจนำมาใช้ประโยชน์ได้ หรือเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ โดยสิ้นเชิงก็ได้ และผลผลิตเหล่านั้นจะถูกทิ้งไปในรูปของมูลฝอย แม้ว่าผลผลิตที่เกิดขึ้นมานั้น บางอย่างจะมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในลักษณะต่างๆ กัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปผลผลิตเหล่านั้นก็ต้องกลายเป็นมูลฝอย ซึ่งต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป (กรมควบคุมมลพิษ, 2547)

แหล่งที่มาของมูลฝอย

แหล่งที่มาของมูลฝอย อาจจำแนกจากแหล่งที่เป็นต้นกำเนิดของขยะมูลฝอย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 7 แหล่ง ได้แก่

1. อาคารบ้านเรือน ภัตตาคาร ร้านค้า สถานที่ทำงาน ตลาดสด มีชนิดขยะและมีส่วนประกอบดังนี้

1.1 ประเภทขยะเปียก (Garbage) เป็นขยะที่เกิดจากการเตรียมการประกอบ บริการอาหาร ขยะจากตลาด จากการเก็บอาหาร การซื้อขายอาหารและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหาร

1.2 ขยะแห้ง (Rubbish) พวกที่ไม่ไหม้ไฟได้ เช่น กระดาษ กระดาษแข็ง กิ่งไม้ ใบไม้ หญ้า เครื่องเรือน เครื่องใช้ และพวกที่ไม่ไหม้ไฟ เช่น เหล็ก และ โลหะอื่นๆ กระจก เครื่องเรือน เครื่องใช้ที่ทำจากโลหะ แก้ว เครื่องปั้นดินเผา

1.3 ขี้เถ้า (Ashes) สิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้

2. ถนน ข้างถนน บริเวณที่รกร้างว่างเปล่า เกิดจากขยะที่เก็บกวาดจากถนน ซากสัตว์ เศษ ชิ้นส่วนของยานพาหนะ ได้แก่ เศษดิน เศษหิน ผงฝุ่น ใบไม้ ซากสัตว์จากสุนัข แมว ฯลฯ ซากรถยนต์ ยานพาหนะอื่นๆ

3. บริเวณที่มีการก่อสร้าง การรื้อแบบอาคาร จะเกิดเศษสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ ไม้ อิฐ หิน เศษคอนกรีต

4. โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า เกิดจากกิจการอุตสาหกรรม ที่มีตามลักษณะเฉพาะของ อุตสาหกรรมแต่ละประเภท

5. ที่พักอาศัย โรงแรม โรงงาน โรงพยาบาล สถาบันร้านค้า สำนักงานขยะพิเศษ ขยะที่เป็น สารพิษ ขยะติดเชื้อ วัตถุระเบิด วัตถุแฉ่งรังสี

6. ฟาร์ม ที่เลี้ยงสัตว์ เป็นขยะที่เกิดจากการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ มูลสัตว์ เศษหญ้า

7. โรงงานบำบัดน้ำเสีย จะมีขยะจากการบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ พวกของแข็งที่ติดตะแกรง ตะกอนของเสีย

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย (Method of Refuse Disposal)

มีหลายวิธีด้วยกัน เป็นวิธีที่ดีถูกสุขลักษณะบ้าง ไม่ถูกสุขลักษณะบ้าง เช่น นำไปกองไว้บนพื้นดิน, นำไปทิ้งทะเล, นำไปฝังกลบ, ใช้ปรับปรุงพื้นที่, เผา, หมักทำปุ๋ย, ใช้เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ การจัดการและการกำจัดขยะ แต่ละวิธีต่างมีข้อดีข้อเสียต่างกัน การพิจารณาว่าจะเลือกใช้วิธีใดต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่สำคัญ คือ ปริมาณของขยะที่เกิดขึ้น รูปแบบการบริหารของท้องถิ่นงบประมาณ ชนิด – ลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอย, ขนาด สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่จะใช้กำจัดขยะมูลฝอย, เครื่องมือเครื่องใช้, อาคารสถานที่, ความร่วมมือของประชาชน, ประโยชน์ที่ควรจะได้รับ, คุณสมบัติของขยะ เช่น ปริมาณของอินทรีย์ อินทรีย์สาร การปนเปื้อนของสารเคมีที่มีพิษและเชื้อโรค ปริมาณของของแข็งชนิดต่างๆ ความหนาแน่น ความชื้น

ขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองมีแหล่งที่มาจาก อาคาร บ้านเรือน บริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ตลาด และสถานที่ราชการ ขยะที่ทิ้งในแต่ละวันจะประกอบด้วยเศษอาหาร กระดาษ เศษแก้ว เศษไม้ พลาสติก เศษดิน เศษหิน ขี้เถ้า เศษผ้า และใบไม้ กิ่งไม้ โดยมีปริมาณของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน

การเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

การเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยรวมถึงการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อส่งไปกำจัดที่สถานกำจัดขยะมูลฝอย มีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย คือการเก็บขยะมูลฝอยมาเก็บขนไปเทใส่รวบรวมในรถบรรทุกขยะ และการที่พนักงานกวาดถนนเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไว้ให้รถขยะ ขยะมูลฝอยที่รวบรวมจากแหล่งต่างๆ จะถูกนำไปถ่ายใส่ในรถบรรทุกขยะ เพื่อที่จะขนส่งต่อไปยังสถานกำจัดขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมขยะที่ถูกต้องภายในบ้านควรใช้ภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด น้ำไม่สามารถจะรั่วซึมได้ เช่น ถังเหล็กหรือถังพลาสติก การใช้ถังเหล็กอาจจะสุกง่ายขึ้นได้ง่ายกว่าถังพลาสติก ไม่ควรใช้ถังในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย

2. การขนส่งขยะมูลฝอย การขนส่งขยะมูลฝอย เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งชุมชนต่างๆ ใส่นิรรถบรรทุกขยะเพื่อนำไปยังสถานที่กำจัด ซึ่งอาจเป็นการขนส่งโดยตรงจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยไปยังสถานกำจัดเลยทีเดียว หรืออาจขนส่งขยะมูลฝอยไปพักที่ใดที่หนึ่งซึ่งเรียกว่าสถานีขนถ่ายขยะก่อนจะนำไปยังแหล่งกำจัดก็ได้

3. การกำจัดขยะมูลฝอย วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ใช้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีหลายวิธี เช่น นำไปกองทิ้งบนพื้นดิน นำไปทิ้งลงทะเล หมักทำปุ๋ย เผากลางแจ้ง เผาในเตาเผาขยะ และฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ เป็นต้น การกำจัดขยะมูลฝอยดังที่กล่าวนั้น บางวิธีก็เป็นการกำจัดที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดภาวะเป็นพิษต่อสภาพแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขภาพของคนด้วย

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการ

ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่ทำให้บริเวณที่กำจัดขยะเป็นแหล่งอาหาร แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงนำโรคเช่น แมลงวัน ยุง และแมลงสาบ เป็นต้น
 2. ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนแก่แหล่งน้ำและพื้นดิน
 3. ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม
 4. ไม่เป็นสาเหตุแห่งความรำคาญ อันเนื่องมาจาก เสียง กลิ่น คับชื้น และฝุ่นละออง
- วิธีการกองทิ้งบนดิน การนำไปทิ้งทะเล รวมทั้งการเผากลางแจ้ง ถือว่าเป็นวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เพราะทำให้เกิดปัญหาภาวะมลพิษต่อสภาพแวดล้อม สำหรับวิธีที่ยอมรับทั่วไปว่าเป็นวิธีกำจัดที่ถูกต้อง คือ การเผาในเตาเผา การฝังกลบ

การเผาในเตาเผา เป็นการเผาไหม้ทั้งส่วนที่เป็นของแข็ง ของเหลว และก๊าซ ซึ่งต้องใช้ความร้อนระหว่าง 1,300-1,800 องศาฟาเรนไฮต์ จึงจะทำให้การเผาไหม้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากความแตกต่างและลักษณะขององค์ประกอบของขยะมูลฝอยในแต่ละแห่ง ดังนั้นรูปแบบ

ของเตาเผาจึงแตกต่างกันไปด้วย เป็นต้นว่า ถ้าชุมชนที่มีขยะมูลฝอยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนิดที่เผาไหม้ได้ง่าย เตาเผาขยะอาจใช้ชนิดที่ไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงอย่างอื่นช่วยในการเผาไหม้ แต่ถ้าองค์ประกอบของขยะมูลฝอยมีส่วนที่เผาไหม้ได้ง่ายต่ำกว่าร้อยละ 30 (โดยน้ำหนัก) หรือมีความชื้นมากกว่าร้อยละ 50 เตาเผาที่ใช้ต้องเป็นชนิดที่ต้องมีเชื้อเพลิงช่วยในการเผาไหม้

นอกจากนี้เตาเผาขยะมูลฝอยทุกแบบ จะต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ ควัน ไอเสียผงและขี้เถ้าที่อาจปนออกไปกับควันและปลิวออกมาทางปล่องควัน เตาเผาที่มีประสิทธิภาพจะต้องลดปริมาณของขยะมูลฝอยลงมาจากเดิมให้มีเหลือน้อยที่สุด และส่วนที่เหลือจากการเผาไหม้นั้นก็จะต้องมีลักษณะคงรูป ไม่มีการย่อยสลายได้อีกต่อไป และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย

ข้อดี

1. ใช้พื้นที่ดินน้อย เมื่อเทียบกับวิธีฝังกลบ
2. สามารถทำลายขยะมูลฝอยได้เกือบทุกชนิด
3. สามารถสร้างเตาเผาในพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลจากแหล่งกำเนิดขยะ ทำให้ประหยัดค่าขนส่ง
4. ไม่ค่อยกระทบกระเทือนเมื่อสภาพแวดล้อมของลมฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง
5. ส่วนที่เหลือจากการเผาไหม้ (ขี้เถ้า) สามารถนำไปถมที่ดินได้ หรือทำวัสดุก่อสร้างได้

ข้อเสีย

ค่าลงทุนในการก่อสร้างและค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม บำรุงรักษาค่อนข้างสูงและอาจจะเกิดปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศ

การฝังกลบ วิธีการฝังกลบที่ถูกสุขลักษณะนั้น จะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อม รวมทั้งเหตุรำคาญอื่นๆ เช่น กลิ่นเหม็น ควัน ผุนละออง และการปลิวของกระดาษ พลาสติกและอื่นๆ ซึ่งจะต้องควบคุมให้อยู่ภายในขอบเขตจำกัด ไม่ทำให้เกิดการเสื่อมเสียแก่ทัศนียภาพของพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ยังจะต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลดังนี้

1. ต้องควบคุมไม่ให้มีการนำของเสียอันตรายมากำจัดรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปในบริเวณที่ฝังกลบขยะ นอกจากจะมีมาตรการการกำจัดโดยวิธีการพิเศษตามลักษณะของของเสียอื่นๆ
2. ต้องควบคุมให้ขยะที่ฝังกลบถูกกำจัดอยู่เฉพาะภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ทั้งบนพื้นผิวดินและใต้ดิน
3. ต้องกำจัดการรั่วไหลจากกองขยะอย่างถูกต้อง
4. ต้องตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตรวจสอบการปนเปื้อนของแหล่งน้ำใต้ดินบริเวณใกล้เคียง
5. ต้องคำนึงถึงทัศนียภาพของพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เช่น การจัดให้มีสิ่งป้องกัน การปลิวของขยะหรืออาจปลูกต้นไม้ล้อมรอบ เป็นต้น

การฝังกลบเป็นวิธีการที่ใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยที่พื้นดินอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ไม่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญและเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม ควรเทขยะมูลฝอยลงไป แล้วเกลี่ยให้กระจาย บดทับให้แน่น แล้วใช้ดินหรือวัสดุอื่นที่มีดินปนอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 กลบแล้วบดทับให้แน่นอีกครั้งหนึ่ง

วิธีการฝังกลบขยะมูลฝอย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

1. แบบถมที่ เป็นการฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่เป็นหลุม เป็นบ่อ หรือเป็นพื้นที่ที่ต่ำอยู่ก่อนแล้ว และต้องการถมให้พื้นที่แห่งนั้นสูงขึ้นกว่าระดับเดิม เช่น บริเวณบ่อดินลูกรัง ริมตลิ่งเหมืองร้างหรือบริเวณที่ดินที่ถูกขุดออกไปทำประโยชน์อย่างอื่นมาก่อนแล้ว เป็นต้น ในพื้นที่เช่นนี้เราเทขยะมูลฝอยลงไป แล้วเกลี่ยขยะให้กระจายพร้อมกับบดทับให้แน่น จากนั้นก็ใช้ดินกลบ แล้วจึงบดทับให้แน่นอีกเป็นครั้งสุดท้าย
2. แบบขุดเป็นร่อง เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบในพื้นที่ราบ ซึ่งเป็นที่สูงอยู่แล้ว และไม่ต้องการที่จะให้พื้นที่แห่งนั้นสูงเพิ่มขึ้นไปอีก หรือสูงขึ้นไม่มากนัก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการใช้พื้นที่ฝังกลบขยะมูลฝอยให้ได้จำนวนมากๆ ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีขุดเป็นร่องก่อน การขุด

ร่องต้องให้มีความกว้างประมาณ 2 เท่าของขนาดเครื่องจักรที่ใช้ เพื่อความสะดวกต่อการทำงานของเครื่องจักร และมีความยาวตลอดพื้นที่ที่จะฝังกลบ ส่วนความลึกขึ้นอยู่กับระดับน้ำใต้ดิน จะลึกเท่าไรก็ได้แต่ต้องไม่ให้ถึงระดับน้ำใต้ดิน ส่วนมากจะขุดลึกประมาณ 2-3 เมตร และต้องทำให้ลาดเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อไม่ให้น้ำขังในร่องเวลาฝนตก ดินที่ขุดขึ้นมาจากร่องก็กองไว้ทางด้านใดด้านหนึ่ง สำหรับใช้เป็นดินกลบต่อไป นอกจากนั้นยังสามารถใช้ทำเป็นคันดิน สำหรับกั้นมิให้ลมพัดขยะออกไปนอกบริเวณได้อีกด้วย ส่วนวิธีการฝังกลบขยะมูลฝอยก็ทำเช่นเดียวกับแบบถมที่คือ เมื่อขยะมูลฝอยลงไปในเรื่องแล้วก็เกลี่ยให้กระจาย บดทับแล้วใช้ดินกลบและบดทับอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อฝังกลบขยะมูลฝอยในพื้นที่นั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว อาจใช้พื้นที่นั้นเป็นประโยชน์ เช่น เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามเทนนิส สนามกอล์ฟ ที่จอดรถ สนามกีฬา ศูนย์การค้าหรือก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยที่ไม่สูงเกินไป หรืออาจปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะแก่การปลูกพืช ซึ่งอาจจะนำหญ้า ไม้พุ่ม ไม้ยืนต้นมาปลูก เพื่อดักแด้ให้สวยงามเป็นระเบียบ

การนำขยะไปหมักทำปุ๋ย (Composting method) โดยแยกขยะอันตราย ขยะติดเชื้อออกไปกำจัดเป็นพิเศษเสียก่อน ส่วนขยะพวกสารอินทรีย์ย่อยสลายได้ง่าย พวกผักผลไม้ไม่ต้องการเมื่อปล่อยทิ้งไว้จะเกิดการเน่าเปื่อย สามารถนำขยะที่ผ่านการย่อยสลายนั้นมาใส่ปรับปรุงคุณภาพดินได้ นำขยะไปทำเป็นปุ๋ยสำหรับใช้บำรุงดิน เพื่อการเกษตร การย่อยสลายตามกระบวนการธรรมชาติ (Composting) เป็นการนำขยะประเภทอินทรีย์วัตถุไปรวมกันไว้ แล้วปล่อยให้ขยะถูกย่อยสลายไปเองตามธรรมชาติหรือโดยวิธีช่วยกระตุ้นให้ขยะถูกย่อยสลายเร็วขึ้น การกำจัดขยะโดยวิธีนี้ใช้กันทั่วไปในยุโรปและเอเชีย ในประเทศไทยเองโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครก็ใช้วิธีนี้คือ การนำขยะไปรวมกันไว้ในแหล่งรวมขยะ เช่นที่ งามอินทรา แขวงท่าแร้ง หนองแขม และซอยอ่อนนุช จนขยะเหล่านั้นเปลี่ยนสภาพไป นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังใช้หลักการจัดขยะดังกล่าว โดยการนำขยะประเภทอินทรีย์วัตถุไปผลิตเป็นปุ๋ยจำหน่ายแก่ประชากรทั่วไป

การกำจัดขยะโดยวิธีนี้จะมีปัญหาอยู่ที่การแยกขยะประเภทอินทรีย์วัตถุออกมาจากขยะประเภทอื่นๆ บริเวณที่รวมขยะอาจไม่อยู่ห่างไกลจากชุมชนและขยะที่นำมากองรวมไว้ในปริมาณมากจะส่งกลิ่นเหม็น ทำให้แหล่งน้ำในบริเวณใกล้เคียงเน่าเสีย เกิดทัศนียภาพที่ไม่น่าดู และจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการกำจัดขยะเป็นบริเวณกว้าง ขยะประเภทอินทรีย์สารที่สามารถย่อยสลายได้ก็นำไปรวมกันไว้จะอาศัยกระบวนการทางชีวเคมีของจุลินทรีย์ให้กลายเป็นแร่ธาตุที่ค่อนข้างคงรูป

ที่เรียกว่า “ปุ๋ย” มีสีเทา หรือน้ำตาลเข้มเกือบดำ ไม่มีกลิ่น กากที่เหลือจากการย่อยสลายจะมีลักษณะคล้ายดินร่วน มีความร่วนซุยสูง มีประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำได้ดี ดูดซึมน้ำได้ดี แลกเปลี่ยนประจุไฟฟ้ากับผิวดินได้ดีเท่ากับดินเหนียว จึงเหมาะที่จะนำปุ๋ยนี้ไปใช้ในการปรับสภาพดิน แม้ดินทรายเมื่อนำปุ๋ยนี้ไปใส่ จะทำให้อุ้มน้ำได้ดีขึ้น หรือใช้กับดินเหนียวจะทำให้ดินร่วนซุยขึ้น และยังสามารถนำไปเป็นอาหารของพืชเพื่อบำรุงต้นไม้ได้ดี มีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม ซึ่งเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ไม่ทำให้ดินเป็นกรดหรือด่าง

ขยะที่เก็บมากองรวมกันไว้นั้น มักจะมีอินทรีย์วัตถุปนอยู่ไม่น้อย ซึ่งขยะประเภทนี้เป็นอาหารของ จุลินทรีย์ในธรรมชาติ จะเกิดปฏิกิริยาการย่อยสลายอินทรีย์สารด้วยจุลินทรีย์ ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ Aerobic organisms ซึ่งมีความร้อนเกิดจากปฏิกิริยาของจุลินทรีย์ อันเป็นความร้อนเกิดจากการสลายตัวของขยะ สูงถึง 65°C เมื่อทำการหมักในเวลานาน ก็จะทำให้เชื้อโรคและพยาธิถูกทำลายไปได้ กับอีกกลุ่มคือ Anaerobic organisms ก็มีความร้อนที่เกิดจากปฏิกิริยา แม้จะไม่สูงมากนัก แต่เชื้อจุลินทรีย์และพยาธิต่างๆ ก็จะตายได้เหมือนกัน ความร้อนนำไปใช้เป็นพลังงานได้ การหมักด้วย Aerobic process จะต้องปรับปรุงสถานะของขยะให้เหมาะสมก่อนหมัก เช่น ขนาดของขยะไม่ควรโตกว่า 5 ซม. ความชื้น 40 – 65 % ต้องพยายามคัดแยกวัตถุพวกที่ไม่ย่อยสลายออกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ถึงหมักจะต้องมีช่องให้อากาศผ่านได้ โดยอาจจะต้องใช้เครื่องเป่าอากาศช่วย พร้อมทั้งจะต้องมีการกลับขยะให้สัมผัสอากาศอยู่เสมอ จึงจะย่อยสลายได้อย่างรวดเร็ว ระยะเวลาที่ใช้หมักประมาณ 5 – 20 วัน แต่การหมักด้วย Anaerobic Process ไม่ต้องใช้อากาศช่วย จึงหมักได้ในถังปิดหรือในหลุมดิน ความชื้นควรสูงเกินกว่า 70°C ขึ้นไป ถ้าใช้ถังปิดจะต้องมีท่อระบายก๊าซออก ขยะจากกลีกรวมและพวกมูลสัตว์ จะได้พวกก๊าซชีวภาพ (Bio – gas) ซึ่งมีปริมาณมีเทน (CH_4) ปะปนอยู่ 40 – 70 % โดยปริมาตรทำให้สามารถใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม แสงสว่าง ตู้เย็น เครื่องยนต์ เกิดปฏิกิริยาเคมีดังนี้ $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 = 2\text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 + \text{Heat}$

ข้อดี ของการกำจัดขยะมูลฝอยแบบหมักทำปุ๋ย

1. ได้ปุ๋ย ไปใช้
2. ตั้งโรงงานกำจัดในเขตชุมชนได้ ถ้าหากมีมาตรการป้องกันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และเหตุรำคาญ ประหยัดค่าขนส่ง

3. การแยกขยะมูลฝอย ก่อนหมักทำปุ๋ย จะได้เศษโลหะแก้ว กลับไปทำประโยชน์ได้อีก

ข้อเสีย

1. ถ้าดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการจะเกิดปัญหากลิ่นเหม็น เนื่องจากการย่อยสลายไม่สมบูรณ์

2. สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการแยกขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ เพื่อนำไปกำจัด

การนำขยะไปเทกองกลางแจ้ง หรือการนำขยะไปทิ้งไว้ตามธรรมชาติ (Open Dump) เทศบาล สุขาภิบาล ในประเทศไทยมีให้เห็นกันอยู่ทั่วไปเนื่องจากไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝังกลบ วิธีนี้มีปัญหาเรื่องกลิ่นรบกวนรุนแรง เป็นการรบกวนผู้ที่อาศัยใกล้เคียงก่อปัญหาเกี่ยวกับทัศนียภาพ การแพร่กระจายของเชื้อโรค สัตว์แมลงต่าง ๆ เช่น แมลงวัน แมลงหวี่ และยังพบปัญหาน้ำชะจากกองขยะ เกิดความเน่าเสียแก่น้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน

การจัดการกับขยะวิธีนี้เป็นวิธีเก่าแก่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมานานแล้ว เป็นวิธีที่นำขยะไปกองทิ้งไว้ในที่ดินกว้างๆ เหยๆ แล้วปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติเป็นการกำจัดขยะที่ง่ายและลงทุนน้อย แต่ในปัจจุบันที่ดินแพงมาก ที่สาธารณะ หรือที่รกร้างว่างเปล่าก็เกือบไม่หลงเหลืออยู่เลย วิธีนี้ต้องใช้พื้นที่มากด้วยและชุมชนเมืองยิ่งขยายตัวมากขึ้น การนำขยะไปกองทิ้งไว้ในพื้นที่กว้างขวางเช่นนี้จึงไม่เหมาะสม เศษวัสดุบางอย่างในกองขยะใช้เวลานานกว่า จะย่อยสลาย เช่น โฟม ไม่ย่อยสลาย, กระป๋องดื่มน้ำ 1,000 ปี, กระป๋องอลูมิเนียม 200 – 500 ปี, ขวดพลาสติก 450 ปี, ก้นบุหรี่ 12 ปี, ขวดแก้ว 1 ปี, กระดาษ 2 – 5 เดือน, ผ้าฝ้าย 1 – 5 เดือน

ข้อดี

การกำจัดขยะโดยนำไปกองไว้กลางแจ้งแทบไม่มีข้อดีเลย เป็นวิธีที่เลวที่สุด เป็นวิธีที่ง่ายที่สุด แทบไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ถ้ามีที่ดินอยู่แล้ว

ข้อเสีย

1. รบกวนผู้ที่อยู่ใกล้เคียง
2. แพร่กระจายเชื้อโรค
3. ก่อเกิดปัญหามลพิษทางน้ำ ดิน อากาศ ทัศนียภาพ
4. ใช้พื้นที่มาก

วิธีกองไว้ให้น่าเบื่อ แต่วิธีนี้ใช้ได้ผลดีต่อเมื่อชุมชนมีผู้ผลิตขยะน้อยเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ขยะต้องเป็นวัตถุที่เน่าเปื่อยไปตามธรรมชาติได้ง่าย เช่น ใบตอง เศษอาหาร เชื้อกกล้วย แต่ส่วนใหญ่ ในเมืองไทยยังใช้วิธีจัดขยะด้วยวิธีนี้แทบทุกแห่ง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางด้านกลิ่นรบกวน

แนวคิด ทฤษฎี และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

ความหมายของพฤติกรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

เฉลิมพล (2541) ได้ให้ความหมายคำว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นการที่บุคคลนั้นแสดงออกมา รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และกิจกรรมนี้อาจสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรือไม่สามารถสังเกตได้จากคำจำกัดความนี้ สามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) คือการกระทำที่เกิดขึ้นสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วย และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) คือกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิต บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตได้

ธนวรรณ (2546) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม (Behavior) ว่าหมายถึง การแสดงออกของสิ่งมีชีวิตในลักษณะต่างๆ ตามสถานการณ์ สภาวะแวดล้อมและสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งเร้า สำหรับพฤติกรรมของคนสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior)

ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่พร้อมที่จะแสดงออกมา เช่น สัญชาตญาณ ความรู้สึก นึกคิด ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่คนแสดงออกมาให้เห็นหรือสังเกตได้ เช่น การปฏิบัติ การไม่ปฏิบัติ รวมทั้งการพูดการเขียนที่แสดงถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ เจตคติและที่ท่าในเรื่องหนึ่งเรื่องใดด้วย

ประภาเพ็ญ (2534) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภท ที่มนุษย์ กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้ หรือ ไม่ได้ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ ดังนั้น พฤติกรรม จึงเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ กระทำ ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็นปฏิกิริยา ภายในตัวบุคคล ที่สมองมีหน้าที่ รวบรวมสะสมและสั่งการ มีทั้งเป็นรูปธรรม และนามธรรม เช่นการเต้นของหัวใจ การบีบตัวของ ลำไส้ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และก่านิยม สิ่งเหล่านี้ ไม่สามารถวัดและสังเกตได้ โดยบุคคล อื่นแต่สามารถสัมผัสและวัดได้ด้วยเครื่องมือบางอย่าง พฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งคือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นปฏิกิริยา หรือกิจกรรมที่มนุษย์แสดงออกให้บุคคลอื่นเห็นและสังเกตได้ เช่น การยิ้ม การนั่ง การเดิน ฯลฯ ในการเกิดพฤติกรรมสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งการ เรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของพฤติกรรมเดิม รวมถึงสิ่งที่เคยทำมาจน เป็นนิสัยในเรื่องความรู้ ทักษะและความคาดหวังต่างๆ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกิริยาหรือกิจกรรมของบุคคลที่แสดงออกทั้งภายใน และภายนอกตัวบุคคล ตามสภาพทางสังคม วัฒนธรรม สถานการณ์ และประสบการณ์มีทั้งที่สังเกต เห็นได้และสังเกตไม่ได้โดยแสดงปฏิกิริยา อาการบทบาท ลีลา ท่าที การประพฤติ การกระทำ ที่แสดงออกให้ปรากฏสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่ง ใน 5 ทวาร คือ โสตสัมผัส จักขุ สัมผัส ชิวหาสัมผัส ฆานสัมผัส และทางผิวหนังหรือสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ ดังนั้นพฤติกรรม ในการบริหารจัดการมูลฝอยของเจ้าพนักงาน จึงหมายถึงผลการแสดงออกออกของเจ้าพนักงาน ทั้งภายในและภายนอก ตามสภาพทางสังคม วัฒนธรรมสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่สังเกตเห็นได้ และไม่ได้ โดยแสดงออกมาให้ปรากฏ ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า หรือวัดด้วยเครื่องมือที่ทำได้ และแสดงออกมาโดยตรวจสอบได้ตามมาตรฐานที่กำหนดในการแนวทางการปฏิบัติด้านการบริหาร จัดการมูลฝอย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีแบบจำลอง PRECEDE (PRECEDE Model)

PRECEDE – PROCEED Model ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดย Lawrence W. Green และ Marshall Krueter เป็นแบบจำลองที่นำมาประยุกต์ใช้วางแผนและประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพ โดยเฉพาะ PRECEDE Model ใช้เป็นกรอบในการวางแผนสุขภาพของอาสาสมัครและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ต่อไป การเปลี่ยนพฤติกรรมจะสัมพันธ์กับ ระดับของการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ฉะนั้นผลสัมฤทธิ์ของงานสุขภาพจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยปัญหาและสาเหตุของปัญหาของประชากรเป้าหมายได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด แบบจำลองนี้มีลักษณะเป็นพหุปัจจัยร่วมกันซึ่งมีรากฐานมาจากสังคมศาสตร์/พฤติกรรมศาสตร์ ระบาดวิทยา การบริหารและการศึกษา เช่น ปัญหาสุขภาพมีสาเหตุมาจากหลายๆ ปัจจัยจึงจะต้องได้รับการวินิจฉัยอย่างถูกต้องจึงจะสามารถกำหนดกลวิธี/วิธีการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง โดยธรรมชาติแล้วแบบจำลอง PRECEDE สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายสถานที่ เช่น สุขศึกษาในโรงเรียน สุขศึกษาสำหรับผู้ป่วย และสุขภาพในชุมชน เป็นต้น

PRECEDE เป็นคำย่อมาจาก (Predisposing Reinforcing and Enabling Causes in Educational, Environmental Diagnosis and Evaluation) เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนการดำเนินงานสุขภาพ

PROCEED เป็นคำย่อมาจาก (Policy Regulatory and Organization Constructions in Educational and Environment Development) เป็นระยะเวลาของการพัฒนาแผน ซึ่งจะต้องทำ

ส่วน PRECEDE ให้เสร็จก่อน จึงจะวางแผนและนำไปสู่การดำเนินงานและประเมินผล เป้าประสงค์หลักของ PRECEDE-PROCEED Model จะให้ความสำคัญที่ผลลัพธ์ (outcomes) มากกว่าปัจจัยนำเข้า (inputs) ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการผลักดันให้ผู้วางแผนพิจารณาผลลัพธ์ที่ต้องมาก่อนในการวางแผน แล้วจึงค่อยพิจารณาถอยหลังไป ว่ามีปัจจัยหรือสาเหตุผลลัพธ์อะไรบ้างที่จะส่งผลต่อกระบวนการวางแผนซึ่งมีหลักการอยู่ 2 ประเด็นที่สำคัญได้แก่

1. หลักการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holders) จะต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการที่จะระบุถึงปัญหาที่เร่งด่วนและเป้าประสงค์ของตนเองอย่างชัดเจนในการพัฒนา/กำหนดแนวทางและการดำเนินงานแก้ปัญหาหลักการนี้ ได้พัฒนาและประยุกต์มาจากทฤษฎีการพัฒนาชุมชนและแบบจำลองการสร้างพลัง (Empowerment education model) ของไฟร์ (Freire)

2. บทบาทที่สำคัญของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ ประชาชน เช่น ความไม่เสมอภาคของสื่อต่างๆ โรงงานอุตสาหกรรม การเมือง และสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ กับพฤติกรรมสุขภาพ (PRECEDE Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิเคราะห์ปัจจัยภายในตัวบุคคลและภายนอกบุคคลของ Green (1980) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัยด้านสังคม (Social Diagnosis)

จุดมุ่งหมายของระยะนี้เพื่อระบุถึงและประเมินปัญหาด้านสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต (Quality of Life: Q O L) ของประชากร เป้าหมายระยะนี้จะช่วยให้ผู้วางแผนเข้าใจปัญหาด้านสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ผู้บริโภครบริการ นักเรียน/นักศึกษา หรือชุมชน ตามที่ประชาชนมองเห็นปัญหาเหล่านั้นที่เกิดขึ้นกับตนเอง ปัญหาด้านสังคมจะเชื่อมโยงไปถึงปัญหาด้านสุขภาพซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมสุขภาพได้ สิ่งเหล่านี้เป็นผลกระทบสำคัญต่อชีวิตและคุณภาพชีวิตส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านสังคมอย่างไรบ้าง วิธีการวินิจฉัยด้านสังคมอาจจะดำเนินการได้ดังนี้ จัดเวทีชุมชน (Community Forums) การแสดงข้อตกลงร่วมในกลุ่ม (Nominal groups) การอภิปรายเฉพาะกลุ่ม (Focus group) การสำรวจ (Surveys) และการสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การวินิจฉัยด้านระบาดวิทยา (Epidemiological Diagnosis)

การวินิจฉัยระยะนี้จะช่วยให้ผู้วางแผน พิจารณากำหนดปัญหาสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถระบุได้ว่า มีปัจจัยด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต จุดเน้นของระยะนี้ก็คือเพื่อจะระบุถึงสาเหตุอันเนื่องมาจากปัญหาด้านสุขภาพและไม่ใช่ปัญหาด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี การอธิบายปัญหาสุขภาพจะช่วย

1. กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสุขภาพ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพชีวิต
2. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนงาน โครงการ และ การใช้ทรัพยากร
3. มีความเป็นไปได้ในการกำหนดความรับผิดชอบระหว่างวิชาชีพ องค์กร และหน่วยงาน ร่วมกัน นอกจากนี้การจัดอันดับความสำคัญของปัญหาที่ยังสามารถนำไปใช้กำหนดวัตถุประสงค์ และประชากรกลุ่มเป้าหมายของแผนงานได้อีกด้วย เช่น ระบุผลลัพธ์อะไรบ้างที่ต้องการให้เกิด (What) และมากน้อยเพียงใด (How Much) ที่ประชากรกลุ่มเป้าหมายจะได้รับและจะได้รับเมื่อไร (When) ตัวอย่างข้อมูลการวินิจฉัยด้านระบาดวิทยา เช่น สถิติชีพ จำนวนปีที่สูญเสียไป เนื่องจาก เสียชีวิตก่อนวัยอันควร(เทียบกับอายุขัยเฉลี่ยของประชากร ความพิการ ความทุกข์ของความเจ็บป่วย / การเกิดโรค การตาย อุบัติการณ์ของโรค และการเจ็บป่วย เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม (Behavioral and Environment Diagnosis)

จากปัจจัยปัญหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้ในขั้นตอนที่ 1-2 จะนำมาวิเคราะห์ต่อเพื่อหาสาเหตุที่เกี่ยวข้อง โดยในขณะนี้จะมุ่งเน้นที่การระบุปัจจัยพฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยอื่นๆ อย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งอาจส่งผลต่อสุขภาพในขั้นตอนที่ 2 ในขั้นตอนนี้อาจรวมถึงสาเหตุที่ไม่ใช่พฤติกรรมด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถจะช่วยให้เกิดปัญหาสุขภาพได้ เป็นต้น แต่ไม่สามารถควบคุมได้โดยพฤติกรรม ปัจจัยเหล่านี้จะรวมถึง พันธุกรรม อายุ เพศ และการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่แล้ว ดินฟ้าอากาศ สถานประกอบการ และความเพียงพอของการบริการสุขภาพ เป็นต้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ในขั้นตอนนี้ ก็คือ การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุพฤติกรรมในประเด็นพฤติกรรมที่สำคัญ และความสามารถในการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนั้นๆ การวินิจฉัยพฤติกรรมจะต้องให้สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ และคุณภาพชีวิต ในแต่ละประเด็นของขั้นตอนที่ 2 ซึ่งจะช่วยให้ผู้วางแผนสามารถเลือกพฤติกรรมเป้าหมาย นำมาวางแผนแก้ไขปัญหาดูด้วยการศึกษาได้โดยสรุป การวินิจฉัยด้านพฤติกรรม เป็นการวินิจฉัยว่ามีพฤติกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพและปัญหาสังคมที่ได้ระบุชี้ไว้ในขั้นตอนที่ 1 – 2 การวินิจฉัยสิ่งแวดล้อมเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมควบคู่ไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การวินิจฉัยด้านการศึกษา (Education Diagnosis)

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพที่ระบุไว้ในขั้นตอนที่ 3 สาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยนำ (predisposing factors) ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรม (enabling factors) ปัจจัยเสริมแรงให้เกิดพฤติกรรมต่อเนื่อง (reinforcing factors) ประเด็นสำคัญของระยะนี้คือ การระบุปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การระบุปัจจัยจะต้องมองทั้งที่ส่งผลทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรม และลำดับความสำคัญของแต่ละสาเหตุ และความสามารถในการเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจะต้องกำหนดตามปัจจัยสาเหตุเหล่านี้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาไปเลยว่า จะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงปัจจัยเหล่านี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกิจกรรม และการดำเนินการตามวัตถุประสงค์กิจกรรมนั้นๆ

ปัจจัยนำ (predisposing factors) หมายถึง ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานและก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล หรือในอีกด้านหนึ่ง ปัจจัยนี้จะเป็นความพึงพอใจของบุคคล ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ อาจมีผลทั้งในทางสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบุคคล ปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของปัจจัยโน้มน้าว ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ การรับรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อายุ เพศ ระดับการศึกษา การนับถือศาสนา ขนาดของครอบครัว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการวางแผนโครงการทางสุขภาพด้วย

ความรู้ เป็นปัจจัยนำที่สำคัญในการที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม แต่การเพิ่มความรู้ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสมอไป ถึงแม้ความรู้จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม และความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรม แต่ความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้ จะต้องมียปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่ค่อนข้างคงที่ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล วัตถุ การกระทำ ความคิด ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว มีทั้งที่มีผลดีและผลเสียในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การรับรู้ หมายถึง การที่ร่างกายรับสิ่งเร้าต่างๆ ที่ผ่านมาจากประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วตอบสนองเอาสิ่งเร้านั้นออกมา เป็นลักษณะของจิตที่เกิดขึ้นจากการผสมกันระหว่างพวกประสาทสัมผัสชนิดต่างๆ และความคิดร่วมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การรับรู้เป็นตัวแปรทางจิตสังคมที่เชื่อว่ามีผลกระทบต่องพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล

ความเชื่อ คือ ความมั่นใจในสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจเป็นปรากฏการณ์หรือวัตถุ ว่าสิ่งนั้นๆ เป็นสิ่งที่ถูกต้องจริง ให้ความไว้วางใจ เช่น แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (health belief model) ของ Becker (อ้างใน Green, 1980) ซึ่งเน้นว่าพฤติกรรมสุขภาพจะขึ้นอยู่กับความเชื่อใน 4 ด้าน คือ

1. ความเชื่อต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคหรือได้รับเชื้อโรค เป็นความเชื่อเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยของสุขภาพหรืออยู่ในอันตราย
2. ความเชื่อเกี่ยวกับความรุนแรงของสิ่งที่อยู่ในอันตรายต่อสุขภาพในด้านของความเจ็บป่วย การทรมาน พิการ เสียชีวิต
3. ความเชื่อเกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้จากการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องว่าจะคุ้มค่ามากกว่า ราคา เวลา และสิ่งต่างๆ ที่ลงทุนไป เมื่อมีความเชื่อดังกล่าวแล้วจะทำให้บุคคลมีความพร้อมในการแสดงพฤติกรรม
4. ความเชื่อเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพเพื่อป้องกันโรค เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าในแง่ลบที่จะมีผลต่อการปรับตัวทางด้านสุขภาพ ได้แก่ ค่าใช้จ่าย เวลาในการมารับบริการสุขภาพ และความยากลำบากในการปฏิบัติตัว เช่น ความไม่สะดวก ความไม่สบาย

ค่านิยม หมายถึง การให้ความสำคัญ ให้ความพอใจในสิ่งต่างๆ ซึ่งบางครั้งค่านิยมของบุคคลก็ขัดแย้งกันเอง เช่น ผู้ที่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพ แต่ขณะเดียวกันเขาก็พอใจในการสูบบุหรี่ด้วย ซึ่งความขัดแย้งของค่านิยมเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่จะวางแผนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย

ปัจจัยเอื้อ (enabling factors) หมายถึง สิ่งที่เป็นทรัพยากรที่จำเป็นในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ชุมชน รวมทั้งลักษณะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกพฤติกรรมนั้นๆ ได้ด้วย และความสามารถที่จะใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับราคา ระยะเวลา นอกจากนั้น สิ่งที่สำคัญคือ การหาได้ง่าย และความสามารถในการเข้าถึงได้ง่าย ของสิ่งจำเป็นในการแสดงพฤติกรรมหรือช่วยให้การแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น

ปัจจัยเสริมแรง (reinforcing factors) หมายถึง รางวัลหรือผลตอบแทนหรือการได้รับการลงโทษ ภายหลังที่ได้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ซึ่งสิ่งที่ได้รับอาจเป็นรางวัลที่เป็นสิ่งของ คำชมเชย การยอมรับ การลงโทษ การไม่ยอมรับการกระทำนั้นๆ หรืออาจเป็นกฎระเบียบที่บังคับควบคุมให้บุคคลนั้นๆ ปฏิบัติตามก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้บุคคลจะได้รับจากบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อตนเอง เช่น ครอบครัว เพื่อน ครู บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือ สื่อมวลชน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การเลือกกลยุทธ์ทางการศึกษา (Education Strategies)

เมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการเลือกกลยุทธ์และเทคนิคในการดำเนินงานด้านสุขศึกษามาใช้ ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านข้างต้นด้วย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในที่สุด นอกจากนี้ การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงการผสมผสานหลายเทคนิค หลายกลวิธีทางด้านสุขศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ทางการบริหาร (Administrative Diagnosis)

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินถึงปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่จะมีผลต่อการดำเนินโครงการที่ได้วางแผนไว้ โดยปัจจัยดังกล่าวอาจมีผลทั้งในด้านบวก คือ ทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย หรือมีผลตรงกันข้าม คือ กลายเป็นข้อจำกัดของโครงการ ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ งบประมาณ ระยะเวลา ความสามารถของผู้ดำเนินการ ตลอดจนทรัพยากรอื่นๆ ในองค์กร ดังนั้น ในการวางแผนเพื่อดำเนินงานสุขศึกษาใดๆ จะต้องให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้ไม่น้อยไปกว่าขั้นตอนอื่นๆ จะต้องมีการวิเคราะห์และพิจารณาให้ครอบคลุมทุกด้านเหมือนกับการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผล (Evaluation)

ขั้นตอนนี้จะไม่มีแสดงอยู่ในแผนภูมิ แต่จะมีปรากฏอยู่ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ โดยทั้งนี้ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลและดัชนีชี้วัดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลใน PRECEDE Model จะประกอบด้วยการประเมินใน 3 ระดับ คือ การประเมินโครงการหรือโปรแกรมสุขภาพ การประเมินผลกระทบของโครงการหรือโปรแกรมที่มีต่อปัจจัยทั้ง 3 ด้าน และท้ายที่สุด คือ การประเมินผลลัพธ์ของโครงการที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งการประเมินในขั้นตอนนี้จะเป็นการดำเนินงานในระยะยาว

โดยหลักของ PRECEDE Model การดำเนินการในเรื่องต่างๆ ถ้ามีผลต่อบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายในลักษณะที่เป็น ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมแล้ว ย่อมจะมีผลต่อพฤติกรรมทั้งสิ้น เพราะเมื่อใดก็ตามที่ปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมสอดคล้องกันทั้งในระดับและทิศทางก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมได้ในที่สุด ดังนั้นในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีของ PRECEDE Model มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ได้กำหนดหลักในการจัดการมูลฝอยไว้ดังนี้

มาตรา 3 “ได้ให้ความหมายของมูลฝอยว่า มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น”

มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับ ดูแลสำหรับกิจการหรือ การดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

2. กำหนดมาตรฐานสถานะ ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ ของประชาชนและ วิธีดำเนินการ เพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือ แก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสถานะ ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของ ประชาชน

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องถิ่น หรือให้ใช้บังคับ เฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้

มาตรา 18 “การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่ง แทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นหรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการ กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้”

มาตรา 19 “ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต จากเจ้าพนักงานท้องถิ่น”

มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบ ในการเก็บ ขนและ กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ ออกข้อกำหนดท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่ง ปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

2. กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน

3. กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ ตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

4. กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ ของราชการส่วนท้องถิ่น ในการเก็บและขนสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัด สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตาม มาตรา 19 ปฏิบัติ ตลอดจน กำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูง ตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตาม มาตรา 19 จะพึงเรียกเก็บได้

6. กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

หมวด 15 บทกำหนดโทษ

มาตรา 71 ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 19 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา 34 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 73 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งออกตามความใน มาตรา 20 (5) มาตรา 32 (2) มาตรา 35 (1) หรือ (4) หรือ มาตรา 40 (2) หรือ (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดท้องถิ่นซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติ นั้นนอกจากที่ บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งใน มาตรา 37 หรือ มาตรา 43 ต้องระวางโทษปรับไม่ เกินห้าพันบาท

มาตรา 79 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก หรือไม่ยอมแจ้งข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกใน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่ง ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตาม มาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 80 ผู้ดำเนินการผู้ใดดำเนินการใน ระหว่างที่มีคำสั่งของ เจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้หยุดดำเนินการ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้า พนักงานท้องถิ่นตาม มาตรา 45 มาตรา 52 หรือ มาตรา 65 วรรคสอง โดย ไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือน หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอด เวลาที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

มาตรา 81 ผู้ใดปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตาม มาตรา 46 วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวาง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้า พนักงานสาธารณสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือนหรือปรับไม่เกินห้า พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 83 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 57 หรือ มาตรา 58 ต้อง ระวางโทษปรับไม่ เกินห้าร้อยบาท

มาตรา 84 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดดำเนินการใน ระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบ อนุญาตต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและปรับอีกไม่เกินวัน ละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา 85 ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี

1. ในเขตกรุงเทพมหานครประกอบด้วย ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนสำนักงานอัยการ สูงสุด และผู้แทนกรมตำรวจ
2. ในเขตจังหวัดอื่นประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการจังหวัด และผู้กำกับ การตำรวจภูธรจังหวัด

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษ ถึงจำคุกหรือ ไม่ควรถูกฟ้องร้อง ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีมีอำนาจ เปรียบเทียบ

สำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ด้วย

เมื่อได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการ เปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่า ปรับภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ดำเนินคดีต่อไป

อำนาจในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ให้้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับมูลฝอย ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น

2. ในการจัดการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการในทุกขั้นตอนได้อย่างครบวงจร กล่าวคือ

2.1 ขั้นตอนการรวบรวมขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถจัดระเบียบเกี่ยวกับการรวบรวมมูลฝอยของประชาชนจากครัวเรือนหรือสถานประกอบการต่างๆ โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะออกข้อบังคับตำบลเพื่อกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมให้เป็นไปอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้

2.2 ขั้นตอนการเก็บ ขน และการกำจัดมูลฝอย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ 3 ลักษณะ (มาตรา 18 และมาตรา 19) กล่าวคือ

2.2.1 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดเอง

2.2.2 มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน ภายใต้การควบคุมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

2.2.3 ขออนุญาตให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การควบคุมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควบคุม กำกับ ดูแล

ก. ควบคุมกำกับดูแลขั้นตอนการเก็บรวบรวมมูลฝอย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 44 วรรค 2 โดยออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นหนังสือ ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าวจะมีอำนาจตรวจตราตามบ้านเรือนหรือสถานประกอบการ หากพบว่าไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับตำบล เทศบัญญัติเจ้าพนักงานดังกล่าวก็สามารถแนะนำตักเตือนผู้ที่ฝ่าฝืน ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องได้ตามมาตรา 44(1) และ (3) และหากยังคงฝ่าฝืนก็จะมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท(มาตรา 73 วรรค 2) ซึ่งกรณีนี้เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังสามารถออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไขตามอำนาจในมาตรา 45 ได้

ข. ในกรณีของผู้ประกอบกิจการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถควบคุมกำกับดูแลได้ทั้ง 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต ซึ่งเป็นขั้นตอนการควบคุมตั้งแต่เบื้องต้นเพื่อให้เกิดหลักประกันว่าการประกอบกิจการนั้นจะไม่ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขลักษณะและสิ่งแวดล้อม ที่อาจจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยส่วนรวมหรือที่อยู่ใกล้เคียง ดังนั้นก่อนการอนุญาต องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องพิจารณาเกี่ยวกับส่วนประกอบที่จำเป็นในการประกอบกิจการ ซึ่งได้แก่ ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการสุขาภิบาล มียานพาหนะในการเก็บ ขนที่ถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่เพียงพอและมีระบบการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล เป็นต้น

2) ขั้นตอนการควบคุมกำกับดูแลหลังการอนุญาต องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเก็บ ขน และการกำจัดของผู้ประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาตแล้ว โดยออกเป็นข้อบังคับตำบล เทศบัญญัติ (มาตรา 20 (5) ซึ่งผู้ประกอบกิจการจะต้องปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 73)

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 ได้แก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา ในส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวก และทันสมัยในการปฏิบัติ ดังนี้

มาตรา 3 กล่าวไว้ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “มูลฝอย” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน”

มาตรา 4 “ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “ราชการส่วนท้องถิ่น” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น”

มาตรา 5 “ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า

1. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. นายกเทศมนตรีสำหรับในเขตเทศบาล

3. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
4. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
5. นายกเมืองพัทยาสำหรับในเขตเมืองพัทยา
6. หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น”

มาตรา 9 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 18 การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจรวมกับหน่วยงานของรัฐ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ สาธารณะโดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอื่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรค หนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการ รับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้ และมาตรา 19 มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตาม กฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินกิจการ โรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินกิจการรับทำ การเก็บขนหรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินกิจการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น”

มาตรา 10 “ให้ยกเลิกความใน (4) ของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่น ที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 11 “ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 68/1 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

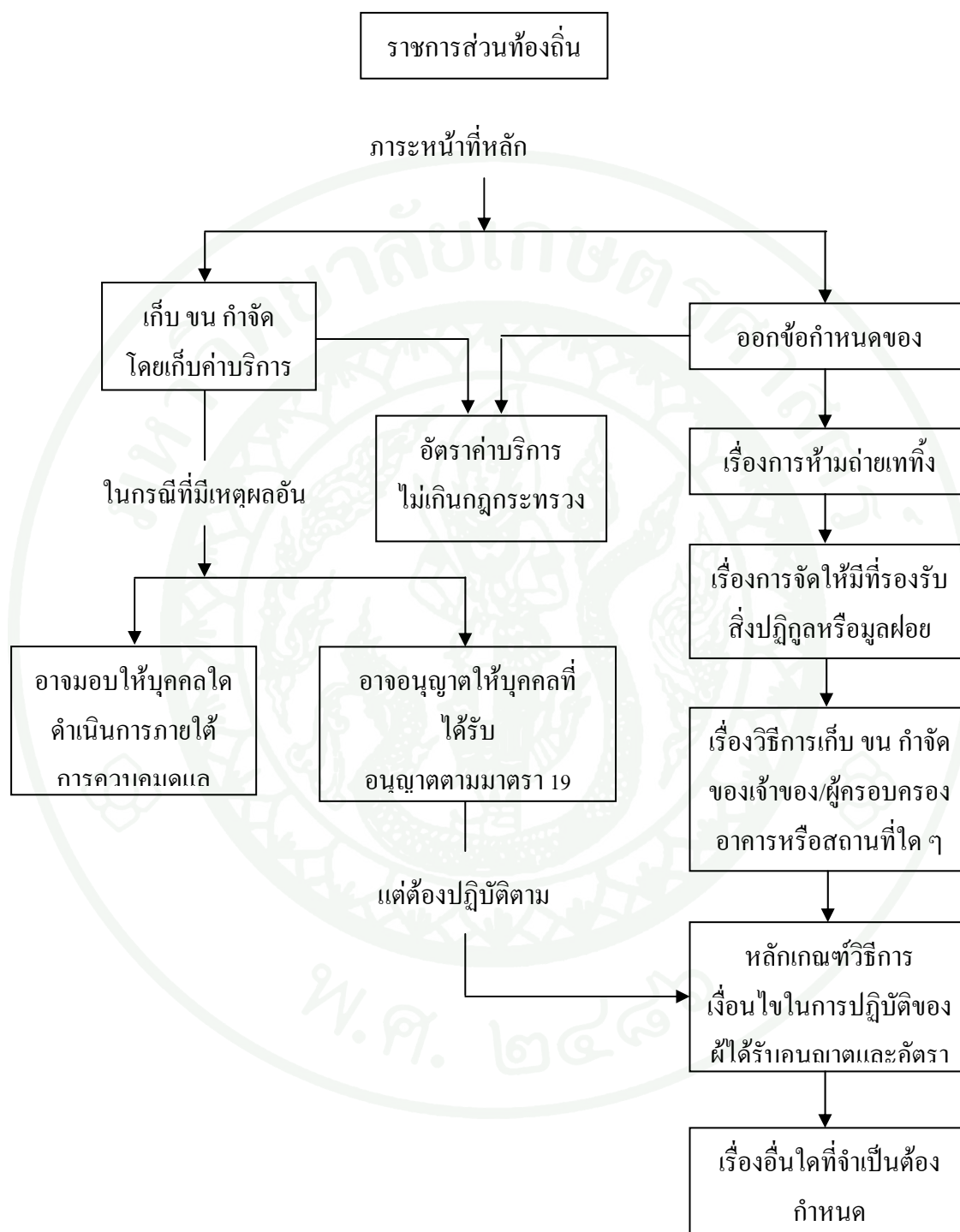
มาตรา 68/1 ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 6 ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอยติดเชื้อ หรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 12 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 73/1 และมาตรา 73/2 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

“มาตรา 73/1 ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา 20 (1) (2) (3) หรือ (6) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 73/2 ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา 20 (5) ในกรณีเกี่ยวข้องกับมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

กรอบแสดงการจัดมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

ภาพที่ 1 กรอบแสดงการจัดมูลฝอยกรอบแสดงการจัดมูลฝอยตามพระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข พ.ศ.2535

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรีสุรางค์ (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นระดับชั้นที่ 5 มีรายได้ไม่เกิน 5,000,000 บาท มีหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ 6-10 หมู่บ้าน ประชากรในเขตรับผิดชอบ 5,001-10,000 คน มีทรัพยากรในการจัดการ ได้แก่ บุคลากรในการปฏิบัติงานร้อยละ 10.1 มีการจัดสรรงบประมาณร้อยละ 25.8 จัดให้มีภาชนะรองรับมูลฝอยร้อยละ 14.6 จัดให้มียานพาหนะขนส่งมูลฝอยร้อยละ 7.9 มีพื้นที่กำจัดมูลฝอยร้อยละ 6.7 มีระบบกำจัดมูลฝอยร้อยละ 14.6 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนร้อยละ 36.0 การรับรู้บทบาทตามพระราชบัญญัติอยู่ในระดับสูงร้อยละ 59.6 มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยอยู่ในระดับสูงร้อยละ 49.4 มีการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลด้านการเก็บรวบรวม ขนย้าย กำจัด อยู่ในระดับน้อยมากถึงร้อยละ 91.0 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทางสถิติ พบว่า ระดับชั้นรายได้ ทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ ภาชนะรองรับมูลฝอย ยานพาหนะขนย้ายมูลฝอย และการสนับสนุนของหน่วยงานเอกชน ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การสนับสนุนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านวิชาการ และร่วมวางแผนดำเนินการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตตำบล

อาคม (2544) ได้ศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของบุคลากรประจำ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา พบว่า คนงานของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในระดับปานกลาง โดยความรู้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ส่วนอายุและเจตคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม การจัด การมูลฝอยติดเชื้อ

สมนึก (2547) ได้วิจัยเรื่อง ของเสียจากครัวเรือน : วิถีปฏิบัติและแนวคิดในการจัดการ แก๊ไข พบว่า มูลฝอยที่ระบายจากครัวเรือนส่วนใหญ่ เป็นขยะถุงพลาสติกประเภทต่างๆ ทั้งถุงใส่อาหาร ถุงห่อหุ้มขนม หรือของขบเคี้ยวต่างๆ ถุงพลาสติกใส่ของ ฯลฯ น้ำหนักของขยะที่ระบายจากครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ มีน้ำหนักตั้งแต่ครึ่งกิโลกรัมลงมา ส่วนแนวความคิด (การรับรู้ ความตระหนัก ทำที่ ความคิดเห็น) และแบบแผนของครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้มีการปฏิบัติเป็นไปในแนวส่งเสริมแนวคิดเรื่องการกำจัดของเสีย ณ แหล่งกำเนิด และแนวคิดหรือหลักการลด การเกิดขยะและการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือต่อการคัดแยกขยะ

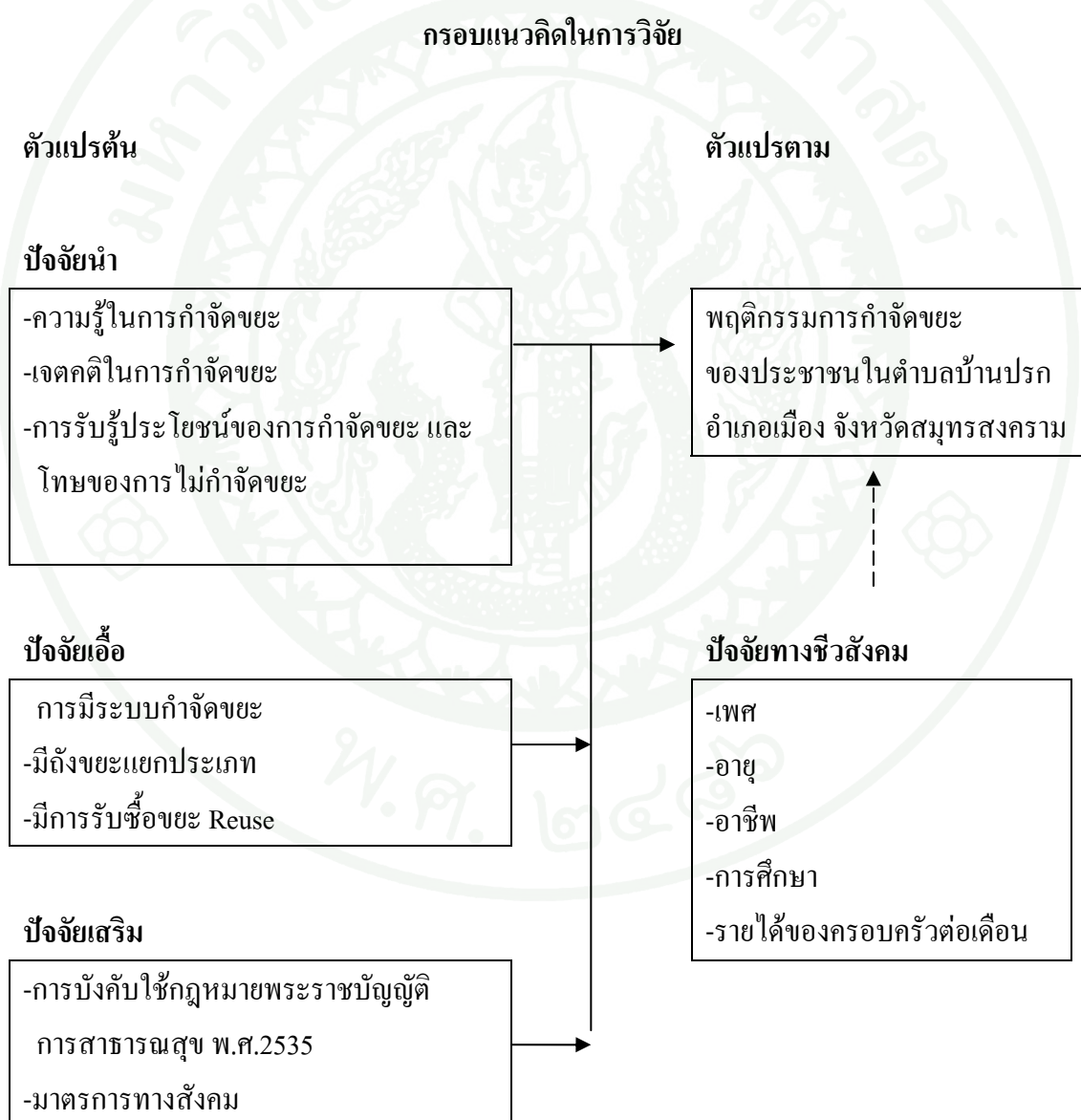
ก่อนที่หากมีการร้องขอ หรือการรณรงค์อย่างเข้มแข็งสม่ำเสมอพร้อมกับการจัดเตรียมอุปกรณ์แยกขยะอย่างจริงจังของหน่วยงานรับผิดชอบ และพบว่าความเข้าใจในการแยกขยะ โดยเฉพาะการแบ่งประเภท ของขยะประเภทต่างๆ นั้น คราวเรือนและชาวบ้านยังมีความสับสนอยู่มาก แม้ขยะประเภทเดียวกัน เช่นขยะเปียก ความเข้าใจของครัวเรือนหลายๆ ครัวเรือนก็ยังไม่ตรงกัน และให้ความหมายแตกต่างกันออกไป

การปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการจัดการของเสียชุมชน (เทศบาล/สุขาภิบาล/อบต.) พบว่ายังคงให้บริการไม่ครอบคลุมและไม่มีความสม่ำเสมอในการให้บริการ อีกทั้งการเก็บขนขยะตามชุมชนก็กระทำไม่ได้ไม่เรียบร้อยมักทำเรี่ยราดไปทั่วชุมชน และเลือกเก็บเฉพาะขยะที่มีขนาดเล็กและเบา รวมทั้งอุปกรณ์รองรับขยะมูลฝอยมักไม่เพียงพอ ทำให้ขยะล้นนอกนอกที่รองรับขยะ รังสุนัข แมว และสัตว์ประเภทอื่นมักไปคุ้ยเขี่ยทำให้ขยะกระจายสกปรกเลอะเทอะไปทั่ว และโดยเหตุที่การให้บริการเก็บขนขยะของชุมชนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ กระทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในเขต อบต.

นิภา (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมากในการจัดการมูลฝอยร่วมกับเทศบาลเมืองรังสิตในทุกขั้นตอนของการจัดการ โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการให้ข้อมูลเพื่อรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม วิธีการคือจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับผู้นำชุมชน รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนมีการคัดแยกมูลฝอยรีไซเคิล เพื่อให้เกิดการลดปริมาณมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ รวมถึงสาธิตวิธีการกำจัดมูลฝอยเปียกโดยการแปรรูปเป็นปุ๋ยน้ำจุลินทรีย์ แต่ประชาชนมิได้มีการนำความรู้มาสู่การปฏิบัติจริง ในชุมชน แต่อย่างใด ส่วนรูปแบบอื่นๆ ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในขั้นตอนของการ ลดปริมาณมูลฝอยและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ การรวบรวมและเก็บขนมูลฝอยรวมถึงการกำจัดมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมนั้นไม่มี เช่น ไม่มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแบบใส่ลงถังแยกประเภท เพื่อที่จะนำไปสู่การจัดการที่เหมาะสมกับชนิดของมูลฝอย การกำหนดเวลาทิ้งและเวลาเก็บมูลฝอย หรือการให้สัมปทานเอกชนทำการกำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีการอนุโลมให้ชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดิ่งเควินการ มีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บขนมูลฝอยไปพลางก่อนด้วย ส่วนปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเมืองรังสิตนั้น จากการศึกษาพบว่า

เกิดจากหลายส่วนทั้งในระดับนโยบายของผู้บริหาร ระดับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่และที่สำคัญคือ ส่วนของประชาชน

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะหลายประการ ดังกล่าวในรายละเอียดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาและประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ เช่น มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย มาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

สมมติฐานที่ 4 ตัวแปรจากปัจจัยทางชีวสังคมหรือปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้ดีกว่าการทำนายจากตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเพียงตัวแปรเดียว

อุปกรณ์และวิธีการ

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา Descriptive Research ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านปรก อำเภอมือเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2552 จำนวนดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของประชากรตำบลบ้านปรกจำแนกรายหมู่

หมู่ที่	รวม	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ
1	1,438	14.15	714	7.03	724	7.13
2	215	2.12	109	1.07	106	1.04
3	530	5.22	252	2.48	278	2.74
4	828	8.15	401	3.95	427	4.20
5	680	6.69	326	3.21	354	3.48
6	1,237	12.17	627	6.17	610	6.00
7	768	7.56	351	3.45	417	4.10
8	660	6.50	309	3.04	351	3.45
9	1,431	14.08	689	6.78	742	7.30
10	1,454	14.31	713	7.02	741	7.29
11	920	9.05	440	4.33	480	4.72
	10,161	100.00	4,931	48.53	5,230	51.47

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

ในที่นี้กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

เมื่อแทนค่าลงในสูตรจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา คือ

$$\begin{aligned} n &= \frac{10,161}{1 + 10,161(0.05)^2} \\ &= \frac{10,161}{1 + 10,161(0.0025)} \\ &= \frac{10,161}{26.4025} \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่าง = 385 คน

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีร้อยละของประชากร $\frac{\overline{X}}{N}$ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามจำนวนหมู่ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตำบลบ้านปรกจำแนกรายหมู่

หมู่ที่	จำนวนประชากร	ร้อยละ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	1,438	14.15	55
2	215	2.12	8
3	530	5.22	20
4	828	8.15	31
5	680	6.69	26
6	1,237	12.17	47
7	768	7.56	29
8	660	6.50	25
9	1,431	14.08	54
10	1,454	14.31	55
11	920	9.05	35
รวม	10,161	100.00	385

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายในการหากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 7 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคม

ปัจจัยทางชีวสังคม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ของครอบครัวต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) หรือเติมคำลงในช่องว่าง (Open-ended) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจฉัยนำ

ตอนที่ 1 ความรู้ในการกำจัดขยะที่ถูกต้อง การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ เพื่อวัดความรู้ของประชาชนตำบลบ้านปรก เป็นแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ จำนวน 11 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก	มีค่าคะแนน	1
ตอบผิด	มีค่าคะแนน	0
ตอบไม่ทราบ	มีค่าคะแนน	0

การแปลผลโดยแบ่งระดับความรู้ในการกำจัดขยะ เป็น 3 ระดับ พิจารณาจากเกณฑ์เฉลี่ยของระดับความรู้โดยใช้แบบอิงเกณฑ์ (เสรี, 2537) ดังนี้

คะแนนต่ำกว่า	60%	ของคะแนนเต็ม มีความรู้ในระดับน้อย
คะแนนระหว่าง	60-79%	ของคะแนนเต็ม มีความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	80% ขึ้นไป	ของคะแนนเต็ม มีความรู้ในระดับดี

ตอนที่ 2 เจตคติในการกำจัดขยะ ต้องการทราบความรู้สึกความต้องการ ความคิดเห็นของประชาชนตำบลบ้านปรก จำนวน 15 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า มีทั้งทางด้านบวกและด้านลบ มีมาตรวัด 4 หน่วย เพื่อให้ทราบข้อมูลที่แสดงปริมาณและทิศทาง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความลักษณะเป็นบวก (Positive Statement)	ข้อความลักษณะเป็นลบ (Negative Statement)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 3 คะแนน	0 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	1 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์การพิจารณาเจตคติในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับเจตคติในการกำจัดขยะจากค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $\bar{X} \pm \frac{1}{2} \text{ S.D.}$ (สุวิมล, 2546) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับไม่ดี	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำสุดถึง $\bar{X} - \frac{1}{2} \text{ S.D.}$
ระดับปานกลาง	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} \text{ S.D.}$
ระดับดี	หมายถึง คะแนนอยู่ใน $\bar{X} + \frac{1}{2} \text{ S.D.}$ ถึงคะแนนสูงสุด

ตอนที่ 3 การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า มีมาตรวัด 4 หน่วย เพื่อให้ทราบข้อมูลที่แสดงปริมาณและทิศทาง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 1 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การพิจารณาการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะจากค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $\bar{X} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ (สุวิมล, 2546) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับไม่ดี หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำสุดถึง $\bar{X} - \frac{1}{2} \text{S.D.}$

ระดับปานกลาง หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$

ระดับดี หมายถึง คะแนนอยู่ใน $\bar{X} + \frac{1}{2} \text{S.D.}$ ถึงคะแนนสูงสุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยอื่น

มีระบบการกำจัดขยะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ไม่มีระบบการกำจัดขยะ กับ มีระบบการกำจัดขยะ และถ้ามี จะแยกเป็นความเพียงพอ ความทั่วถึง การเป็นสมาชิก และ การสนับสนุน จำนวน 6 ข้อ โดยเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบไม่มี	มีค่าคะแนน	0
ตอบมี และไม่เพียงพอ	มีค่าคะแนน	1
ตอบมี และไม่ทั่วถึง	มีค่าคะแนน	1
ตอบมี และไม่เป็นสมาชิก	มีค่าคะแนน	1
ตอบมี แต่ไม่สนับสนุนการคัดแยกขยะ	มีค่าคะแนน	1
ตอบมี และเพียงพอ	มีค่าคะแนน	2
ตอบมี และ ทั่วถึง	มีค่าคะแนน	2
ตอบมี และ เป็นสมาชิก	มีค่าคะแนน	2
ตอบมี และสนับสนุนการคัดแยกขยะ	มีค่าคะแนน	2

เกณฑ์การพิจารณาการมีระบบการกำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้านปรก แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับการมีระบบการกำจัดขยะ จากค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $\bar{X} \pm \frac{1}{2} \text{S.D.}$ (สุวิมล, 2546) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับไม่เพียงพอ	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำสุดถึง $\bar{X} - \frac{1}{2} S.D.$
ระดับไม่ค่อยเพียงพอ	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$
ระดับเพียงพอ	หมายถึง คะแนนอยู่ใน $\bar{X} + \frac{1}{2} S.D.$ ถึงคะแนนสูงสุด

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเสริม

การบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคม เป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้ตอบ และ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีมาตราวัด 4 ระดับ โดยให้ผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 8 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบไม่มี	มีค่าคะแนน	0
ตอบบางครั้ง	มีค่าคะแนน	1
ตอบทุกครั้ง	มีค่าคะแนน	2

เกณฑ์การพิจารณาการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมของประชาชนตำบลบ้านปรก แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมจากค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ (สุวิมล, 2546) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับน้อย	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำสุดถึง $\bar{X} - \frac{1}{2} S.D.$
ระดับปานกลาง	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$
ระดับมาก	หมายถึง คะแนนอยู่ใน $\bar{X} + \frac{1}{2} S.D.$ ถึงคะแนนสูงสุด

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ลักษณะแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ข้อคำถามมีทั้งด้านบวกและด้านลบ มีมาตราวัด 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง และไม่ปฏิบัติเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียว จำนวน 16 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อคำถามลักษณะเป็นบวก (Positive Statement)	ข้อคำถามลักษณะเป็นลบ (Negative Statement)
ปฏิบัติสม่ำเสมอ	ให้ 3 คะแนน	0 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน	1 คะแนน
ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	ให้ 1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้ 0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์การพิจารณา พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก จากค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ (สุวิมล, 2546) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับไม่ดี	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนต่ำสุดถึง $\bar{X} - \frac{1}{2} S.D.$
ระดับปานกลาง	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$
ระดับดี	หมายถึง คะแนนอยู่ใน $\bar{X} + \frac{1}{2} S.D.$ ถึงคะแนนสูงสุด

ส่วนที่ 6 ความต้องการสนับสนุน

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะต่างๆ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำราทางวิชาการ
2. นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด และมีเนื้อหาสาระครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทำการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ตรงตามวัตถุประสงค์ ที่ต้องการชัดเจนและเหมาะสมกับภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.1 ตรวจสอบโดยตรง (Validity) ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถาม ที่ได้รับการปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (รายนามภาคผนวก ก) ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำแบบสอบถามนั้นมาปรับปรุงตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำต้นฉบับและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนตำบลคลองเงิน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 2 ตุลาคม 2552 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2552 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยประสานงานกับอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลคลองเงิน ถึงผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว และนำแบบสอบถามที่ได้รับไปตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์อีกครั้ง

4.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนตำบลคลองเงิน อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 ชุดแล้วนำข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ตามวิธีของครอนบาร์ค (cronbach ,1970)

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Statistics Program) หาค่าความเชื่อมั่นเป็นส่วนๆ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยนำ ด้านความรู้	.705
ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยนำ ด้านเจตคติ	.822
ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยนำ ด้านการรับรู้ประโยชน์	.832
ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยเอื้อในการกำจัดขยะ	.735
ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยเสริมในการกำจัดขยะ	.726
ค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรมในการกำจัดขยะ	.721

ดังนั้น แบบสอบถามมีค่า Alpha อยู่ระหว่าง .705 – .832 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5. นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงแบบสอบถามขั้นสุดท้าย และเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาได้แก่ประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก เพื่อตรวจสอบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง (บุญธรรม, 2531)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ร่วมประชุมร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลบ้านปรก เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกข้อมูลการวิจัย ให้กับประชาชนในตำบลบ้านปรกตามหมู่บ้านต่างๆ ตามจำนวนร้อยละของประชากร อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทุกแห่ง จำนวน 385 คน

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามตอบกลับแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำแบบบันทึกของแต่ละรายมาใส่รหัส

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาแล้ว ก็จะมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ครบถ้วนซ้ำของแต่ละชุดอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นก็จะนำข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างมาเปลี่ยนเป็นตัวเลขแทนค่าตัวแปรที่ศึกษา ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของข้อมูลปัจจัยชีวสังคม ปัจจัยเชื้อและปัจจัยเสริมและพฤติกรรม การกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
2. สถิติวิเคราะห์ (Analysis Statistics) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) และ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient)
3. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่
 - 3.1 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
 - 3.2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชื้อกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
 - 3.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

3.4 วิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถนำมาทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชน
ตำบลบ้านปรก โดยใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สถานที่และระยะเวลาในการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

หมู่ที่ 1 - 11 ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน กันยายน 2552 ถึง เดือน มกราคม 2553

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยประยุกต์แนวคิดทฤษฎี PRECEDE Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนตำบลบ้านปรก จากประชากรทั้งหมด 10,161 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) นอกจากนี้ยังมีสถิติรองในการวิเคราะห์ข้อมูล คือร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคม

ตอนที่ 2 ลักษณะตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคม

ใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม

(n = 385)		
ปัจจัยทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
1. เพศ		
ชาย	156	40.50
หญิง	229	59.50
2. อายุ		
10 – 34 ปี	83	21.60
35 – 59 ปี	218	56.60
60 – 84 ปี	84	21.80
$\bar{X} = 46.64$ S.D. = 14.96 min = 15 max = 83		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	195	50.60
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	130	33.80
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	5.50
ปริญญาตรี	35	9.10
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.50
ไม่ได้รับการศึกษา	2	0.50

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 385)

ปัจจัยทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
4. อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	169	43.9
ค้าขาย	80	20.8
รับราชการ	41	10.6
เกษตรกรกรรม	24	6.2
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	41	10.6
อื่นๆ	30	7.8
5. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	106	27.5
5,001 – 10,000 บาท	156	40.5
10,001 – 15,000 บาท	54	14
15,001 – 20,000 บาท	33	8.6
20,001 – 25,000 บาท	21	5.5
มากกว่า 25,000 บาท	15	3.9

จากตารางที่ 3 ปัจจัยทางชีวสังคม มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.5 และเพศชายร้อยละ 40.5
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 – 59 ปี ร้อยละ 56.6 รองลงมาอายุระหว่าง 10 – 34 ปี ร้อยละ 21.6 และ อายุระหว่าง 60 - 84 ปี ร้อยละ 21.8 ตามลำดับ
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50.6 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา หรือ ปวช. ร้อยละ 33.8 ปริญญาตรี ร้อยละ 9.10 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 5.5 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.5 และ ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

4. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 43.9 รองลงมา ค้าขาย ร้อยละ 20.8 รับราชการ ร้อยละ 10.6 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 10.6 อื่นๆ ร้อยละ 7.8 และ เกษตรกรรม ร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 40.5 รองลงมา คือ น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 27.5 ระหว่าง 10,001–15,000 บาท ร้อยละ 14 ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 8.6 ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 5.5 และ มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ลักษณะตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2.1 ลักษณะของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการกำจัดขยะ ปัจจัยเอื้อ การมีระบบการกำจัดขยะ ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย ลักษณะของข้อมูลจากการตั้งตัวแปรเหล่านี้ เป็นข้อมูลต่อเนื่องที่มีลักษณะเป็นช่วง สถิติที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพิสัย โดยนำมาเสนอในรูปของตัวแปร ใช้เกณฑ์อ้างอิงกลุ่ม โดยแบ่งระดับจากค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย ดังนี้

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4 ตารางที่ 5 และ ตารางที่ 6

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ในการกำจัดขยะ
ของประชาชนตำบลบ้านปรก

(n = 385)

ระดับคะแนนของปัจจัยนำด้านความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับดี (80% ขึ้นไป)	282	73.2
ระดับปานกลาง (60-79%)	69	17.9
ระดับน้อย (ต่ำกว่า 60%)	34	8.8

$$\bar{X} = 9.08 \quad \text{min} = 3 \quad \text{max} = 11$$

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของตำบลบ้านปรกมีความรู้ในการกำจัดขยะในระดับดี ร้อยละ 73.2 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 17.9 และระดับน้อย ร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับเจตคติ ในการกำจัดขยะ
ของประชาชนตำบลบ้านปรก

(n = 385)

ระดับคะแนนของปัจจัยนำด้านเจตคติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับดี	109	28.3
ระดับปานกลาง	156	40.5
ระดับไม่ดี	120	31.2

$$\bar{X} = 31.77 \quad \text{S.D.} = 4.95 \quad \text{min} = 12 \quad \text{max} = 45$$

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีเจตคติในการกำจัดขยะในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.5 รองลงมาคือระดับไม่ดี ร้อยละ 31.2 และระดับดี ร้อยละ 28.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ประโยชน์
ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้านปรก
(n = 385)

ระดับคะแนนของปัจจัยนำด้านการรับรู้ประโยชน์		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับดี	คะแนนตั้งแต่ 23 – 24	161	41.8
ระดับปานกลาง	คะแนนตั้งแต่ 19 – 22	88	22.9
ระดับไม่ดี	คะแนนตั้งแต่ 10 – 18	136	35.3

$$\bar{X} = 20.34 \text{ S.D.} = 3.43 \text{ min} = 10 \text{ max} = 24$$

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ในระดับดี ร้อยละ 41.8 รองลงมาคือระดับไม่ดี ร้อยละ 35.3 และระดับปานกลาง ร้อยละ 22.9 ตามลำดับ

2. ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีระบบกำจัดขยะ
ของตำบลบ้านปรก
(n = 385)

ระดับคะแนนของการมีระบบกำจัดขยะ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับเพียงพอ	คะแนนตั้งแต่ 6 – 12	112	29.1
ระดับไม่พอเพียง	คะแนนตั้งแต่ 4 – 5	127	33
ระดับไม่เพียงพอ	คะแนนตั้งแต่ 0 – 3	146	37.9

$$\bar{X} = 4.25 \text{ S.D.} = 2.42 \text{ min} = 0 \text{ max} = 12$$

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีระบบกำจัดขยะ ไม่เพียงพอ ร้อยละ 37.9 รองลงมาคือไม่ค่อยเพียงพอ ร้อยละ 33 และเพียงพอ ร้อยละ 29.1 ตามลำดับ

3. ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคม ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมของประชาชนตำบลบ้านปรก (n = 385)

ระดับคะแนนของการบังคับใช้กฎหมาย		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก	คะแนนตั้งแต่ 9 – 16	131	34
ระดับปานกลาง	คะแนนตั้งแต่ 6 – 8	142	36.9
ระดับน้อย	คะแนนตั้งแต่ 0 – 5	112	29.1

$$\bar{X} = 7.19 \text{ S.D.} = 3.15 \text{ min} = 0 \text{ max} = 16$$

จากตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือระดับมาก ร้อยละ 34 และระดับน้อย ร้อยละ 29.1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2.2 ลักษณะของตัวแปรตาม

ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนในตำบลบ้านปรก ได้แก่ การทิ้งขยะในที่ทิ้งขยะ การใช้ถุงดำใส่ขยะมูลฝอยทั่วไป การใช้ถุงแดงใส่ขยะมูลฝอยติดเชื้อ การเก็บขยะในรถไปทิ้งถังขยะ การนำขยะมูลฝอยที่มีมูลค่าไปขาย การนำเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์ การทิ้งขยะออกนอกถนน การนำถุงพลาสติกล้างให้สะอาดแล้วนำกลับไปใช้ใหม่ การเก็บขยะบริเวณบ้านและตามที่สาธารณะเพื่อไปกำจัดให้ถูกวิธี หรือ ขาย การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง การห่อเศษแก้ว หรือเศษกระเบื้องก่อนทิ้ง การปิดฝาถังขยะ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมในการกำจัดขยะ
ของประชาชนตำบลบ้านปรก

(n = 385)

ระดับพฤติกรรมในการกำจัดขยะ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับดี	คะแนนตั้งแต่ 37 – 48	129	33.5
ระดับปานกลาง	คะแนนตั้งแต่ 30 – 36	147	38.2
ระดับไม่ดี	คะแนนตั้งแต่ 9 – 29	109	28.3

$$\bar{X} = 32.99 \text{ S.D.} = 6.67 \text{ min} = 9 \text{ max} = 48$$

จากตารางที่ 9 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมในการกำจัดขยะในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.2 รองลงมาคือระดับดี ร้อยละ 33.5 และระดับไม่ดี ร้อยละ 28.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติต่อการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หมายถึง ดัชนีที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว หรือมากกว่าสองตัว ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ แสดงว่า ตัวแปรสองตัวนั้นมีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน คือ ค่าตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าต่ำ และค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำ ตัวแปรอีกตัวหนึ่งมีค่าสูง ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าตัวแปรสองตัวนั้นมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน คือ ค่าตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงด้วย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นลบแสดงว่าตัวแปรนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน (บุญเรียง, 2539)

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้ากับพฤติกรรมกำจัดขยะ
ของประชาชนตำบลบ้านปรก

ปัจจัยนำเข้า	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ความรู้	.373**	.000
เจตคติ	.150**	.003
การรับรู้ประโยชน์ และโทษ	.100*	.050

** $P < .01$, * $P < .05$

จากตารางที่ 10 เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติต่อการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และ โทษของการไม่กำจัดขยะกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย
เอื้อกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยวิเคราะห์สัมพันธ์ด้วยค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือมีถังขยะแยกประเภท และมีการรับซื้อขยะ Reuse กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

ปัจจัยเอื้อ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
การมีระบบกำจัดขยะ	.249**	.000

** $P < .01$

จากตารางที่ 11 เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อ กับ พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยวิเคราะห์สัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient

ตารางที่ 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

ปัจจัยเสริม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม	.349**	.000

** $P < .01$

จากตารางที่ 12 เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริม กับ พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 4 คือการทำนายพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยการทดสอบตัวแปรจาก ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้ดีกว่า การทำนายด้วยตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเพียงตัวแปรเดียว

การวิเคราะห์ข้อมูลในการการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise Method ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 13
ความหมายตามตาราง

R	หมายถึง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงซ้อน
R ²	หมายถึง ค่าประสิทธิภาพการทำนาย
R ² Change	หมายถึง ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่เปลี่ยนแปลงเมื่อสมการเปลี่ยน
F	หมายถึง ค่าสถิติทดสอบ

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเป็นขั้นตอน (Stepwise) ในการทำนายพฤติกรรม
การกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

ลำดับตัวทำนาย	R	R ²	R ² Change	t
ความรู้ในการกำจัดขยะ	.373	.139	.139	8.029
ปัจจัยเสริม	.512	.262	.122	6.715
ปัจจัยเอื้อ	.527	.278	.016	3.151
การรับรู้ประโยชน์ และโทษฯ	.534	.286	.008	2.001

a (Constant) = 10.398

S.E. = 2.343

F = 62.046

Sig = .000

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ พบว่า จากตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับแรก สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้ ร้อยละ 13.9

ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับสอง สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.2

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือมีถังขยะแยกประเภท และมีการรับซื้อขยะ Reuse ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับสามสามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.6

การรับรู้ประโยชน์ และโทษของการกำจัดขยะ ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และ มาตรการทางสังคม ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับสุดท้าย สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.8

โดยความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ และการรับรู้ประโยชน์ และโทษของการกำจัดขยะ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้ ร้อยละ 28.6

ในลักษณะนี้ ความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก และปัจจัยเสริม สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 มีความคลาดเคลื่อนในการทำเท่ากับ 10.39 เมื่อนำค่าคงที่และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย จากตารางที่ 13 มาแทนค่าจะได้สมการวิเคราะห์การถดถอยดังนี้

$$\text{ในรูปคะแนนดิบ} \quad B = 10.39 + 1.39 + .65 + .40 + .17$$

$$\text{ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad Zy = .35 + .31 + .14 + .09$$

จากสมการในรูปคะแนนมาตรฐานแสดงว่าเมื่อความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชน ตำบลบ้านปรก เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เปลี่ยนแปลงไป .35 หน่วย โดยที่ตัวแปรอื่นคงที่ เมื่อปัจจัยเสริม เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เปลี่ยนแปลงไป .31 หน่วย โดยที่ตัวแปรอื่นคงที่ เมื่อปัจจัยเอื้อ เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เปลี่ยนแปลงไป .14 หน่วย โดยที่ตัวแปรอื่นคงที่ และ เมื่อการรับรู้ประโยชน์ และโทษของการกำจัดขยะ เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เปลี่ยนแปลงไป .09 หน่วย โดยที่ตัวแปรอื่นคงที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ทั้งหมด โดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้านปรก มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์ กับ พฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชน ตำบลบ้านปรกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยการทำนายจากตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ และ ปัจจัยเสริม ร่วมกับพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้ดีกว่าการทำนายโดยใช้ตัวแปรใดตัวหนึ่งเพียงตัวแปรเดียว ผลการทดสอบตามวัตถุประสงค์ พบว่า มีปัจจัยนำเข้า ด้านความรู้ในการกำจัดขยะ ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แล มาตรการทางสังคม ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือมีถังขยะแยกประเภท และมีการรับซื้อขยะ Reuse และ

การรับรู้ประโยชน์ และโทษของการกำจัดขยะ ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ได้มีประเด็นสำคัญที่ได้ค้นพบ และนำมาเป็นข้อวิจารณ์โดยมีสาระดังนี้

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้านปรก จากผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ในการกำจัดขยะ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 73.2 รองลงมาคือระดับปานกลางร้อยละ 17.9 และระดับน้อย ร้อยละ 8.8 ตามลำดับ มีเจตคติในการกำจัดขยะในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ ระดับไม่ดี ร้อยละ 31.2 และระดับดี ร้อยละ 28.3 ตามลำดับ มีการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 41.8 รองลงมาคือระดับไม่ดี ร้อยละ 35.3 และระดับปานกลาง ร้อยละ 22.9 ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก พบว่า ปัจจัยนำดังกล่าว คือ ด้านความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติต่อการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก มีสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาคม (2544) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของบุคลากรประจำโรงพยาบาล ในชุมชนในจังหวัดสงขลา พบว่า ความรู้ และเจตคติ ของเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการจัดการมูลฝอย กล่าวคือ การมีความรู้ เจตคติที่ดีแต่กลับมีพฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอยในระดับต่ำ หรือตรงกันข้ามกัน จึงจะต้องพิจารณาหาयरวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ปัจจัยเอื้อหรือปัจจัยเสริมที่ดี และเหมาะสม จึงจะทำให้พฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับดี และถูกต้องได้ ดังนั้นปัจจัยนำคือการมีความรู้ และ เจตคติที่อยู่ในระดับดีเพียงด้านเดียว คงไม่ทำให้พฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอยของเจ้าพนักงานถูกต้องและเหมาะสมได้ นอกจากนี้ยังพบว่าไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติด้านกาบริหารจัดการมูลฝอย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 พบว่า ความรู้ในการบริหาร

จัดการมูลฝอยและความรู้ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และเจตคติในการบริหารจัดการมูลฝอยของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอยของเจ้าพนักงานหมายความว่าเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ถึงแม้จะมีปัจจัยนำดีแต่พฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอยยังไม่ถูกต้อง

2. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระบบกำจัดขยะไม่พอเพียง ร้อยละ 37.9 รองลงมาคือเพียงพอน้อย ร้อยละ 33 และพอเพียง ร้อยละ 29.1 ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก พบว่า ปัจจัยเอื้อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุรางค์ (2542) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการมูลฝอย และ สิ่งปฏิกลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับชั้นรายได้ ทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ ภาชนะรองรับมูลฝอย ยานพาหนะขนย้ายมูลฝอย และการสนับสนุนของหน่วยงานเอกชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กับพฤติกรรมจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินใจ (2547) ที่ศึกษาพฤติกรรมและปัญหาในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานบริการสาธารณสุข จังหวัดพิจิตร พบว่า นโยบายมาตรการต่างๆ ในการบริหารจัดการมูลฝอย การกำหนดระเบียบแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนมีผลต่อพฤติกรรมในการบริหารจัดการมูลฝอย

ดังนั้นเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรกมีระบบการกำจัดขยะคือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse อย่างเพียงพอและเหมาะสม ก็จะช่วยให้พัฒนาพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการทางสังคมในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือระดับมาก ร้อยละ 34 และระดับน้อย ร้อยละ 29.1 ตามลำดับ จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร (2548) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อจาก

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.2 ได้รับข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการติดเชื้อระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการติดเชื้อแล้ว พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในห้องปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($r = -.08$)

ดังนั้นปัจจัยเสริมเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมทำให้เกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติที่ดีขึ้นได้และจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ มาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้าน คือ ถ้ามีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หรือ สังคมโดยรวมมีการว่ากล่าวตักเตือนผู้ที่มีพฤติกรรมการกำจัดขยะไม่ถูกต้อง และมีการชมเชย หรือ ให้งานวัลกับผู้ที่มีพฤติกรรมการกำจัดขยะที่ถูกต้อง จะทำให้พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ดียิ่งขึ้น

4. ปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก โดยการทำนายจากตัวแปรด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ร่วมกับพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้ดีกว่าการทำนายโดยใช้ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเพียงตัวเดียว ผลการทดสอบตามวัตถุประสงค์ พบว่า มีปัจจัยนำ ด้านความรู้ในการกำจัดขยะ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยนำ ด้านการรับรู้ประโยชน์และโทษของการกำจัดขยะ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้ ร้อยละ 13.9 ร้อยละ 26.2 ร้อยละ 27.8 และ ร้อยละ 28.6 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์และข้อค้นพบ จึงเห็นว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เป็นผลรวมของหลายปัจจัย สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ PRECEDE model ส่วนพฤติกรรมของบุคคลเกิดสาเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ การวิเคราะห์ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ 6 ขั้นตอน และในขั้นตอนที่ 4 และ 5 เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ปัจจัยหรือสาเหตุต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกบุคคล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนงานสุขภาพศึกษาและรูปแบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลเป็นผลมาจากอิทธิพลร่วมของปัจจัย

3 ประการ คือ ปัจจัยนำ (Predisposing factors) ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) และปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) ดังนั้นในการที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงพฤติกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะต้องคำนึงถึงอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ รวมกัน และจะไม่เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก เป็นการ ศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบล บ้านปรกโดยมีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้ ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะ และการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ ของประชาชนตำบลบ้าน ปรก ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อขยะ Reuse ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรการ ทางสังคม ศึกษาตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้าน ปรก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการใน ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนตำบลบ้านปรก รวมทั้งสิ้น 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง และ ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (รายชื่อในผนวก ก) โดยทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามซึ่ง ประกอบด้วย แบบสอบถาม ข้อมูลทาง ชีวสังคม แบบสอบถามปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และแบบสอบถามด้านพฤติกรรมในการกำจัดขยะ ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดได้นำไปทดลองกับกลุ่ม ตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบล คลองเงิน และได้ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าเชื่อมั่น และอำนาจจำแนก โดยวิธีของ Kuder-Richardson (KR-20) และค่าความเชื่อมั่น(Alpha) ตามวิธีของ Cronbach (1970) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน กันยายน 2552 ถึง มกราคม 2553

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ข้อสรุปดังนี้

1. สรุปผลตามวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ร่วมของการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชน ตำบลบ้านปรก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนตำบลบ้านปรก จะมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะได้นั้น ต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายปัจจัย ตามรูปแบบจำลองของ PRECEDE model ที่กล่าวว่า พฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสมนั้น ต้องประกอบด้วยปัจจัยนำปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่ดี

2. สรุปผลตามวัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ผลการทดสอบตามวัตถุประสงค์ พบว่า ปัจจัยนำมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อ กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ผลการทดสอบตามวัตถุประสงค์ พบว่าปัจจัยเอื้อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก ผลการทดสอบตามวัตถุประสงค์ พบว่า ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ตัวแปรที่สามารถนำมาทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก พบว่า มีตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการกำจัดขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร คือ ปัจจัยนำ ด้านความรู้ในการกำจัดขยะ ปัจจัยเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และมาตรการทางสังคม ปัจจัยเอื้อประกอบด้วย การมีระบบกำจัดขยะ คือ มีถังขยะแยกประเภท มีการรับซื้อ ขยะ Reuse และปัจจัยนำด้านการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะสามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรกได้ ร้อยละ 13.9 และ ร้อยละ 26.2 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมปัจจัยนำ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการจัดขยะให้ถูกวิธี มีการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนคัดแยกขยะ ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิชาการ โดยต้องสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง
2. ส่งเสริมปัจจัยเอื้อ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก กำหนดนโยบายต่างๆ ที่เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น กำหนดมาตรการในการกำจัดขยะให้ถูกวิธี มีถังขยะแยกประเภท และมีระบบกำจัดขยะอย่างเพียงพอ และเหมาะสม
3. ส่งเสริมปัจจัยเสริม โดยการวางแผนนโยบายให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันเผยแพร่ความรู้ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ให้แก่ ประชาชนตำบลบ้านปรก และส่งเสริมให้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในการประชุมหมู่บ้านรณรงค์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับปัญหาขยะในปัจจุบัน
2. ตั้งธนาคารขยะของตำบลเพื่อรวบรวมขยะก่อนนำไปขาย
3. จัดทำโครงการประกวดหน้าบ้านสะอาดน่ามอง เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่ปฏิบัติดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษารูปแบบการกำจัดขยะอินทรีย์ที่เหมาะสมกับตำบลบ้านปรก โดยวิธีนำไปเลี้ยงสัตว์ หรือ นำไปทำปุ๋ยหมัก
2. ศึกษาแบบการจัดการขยะที่มีมูลค่าขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก

3. ศึกษารูปแบบการกำจัดขยะที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก โดยใช้
ผลการวิจัยจากเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. **เกณฑ์มาตรฐานและแนวทางการจัดการมูลฝอยชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

กระทรวงสาธารณสุข กองระบาดวิทยา. 2542. **คู่มือการดำเนินงานทางระบาดวิทยา**. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, กรุงเทพฯ.

การปกครอง. 2539. **กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล**. กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, กรุงเทพฯ.

_____. 2541. **ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี 2541**. กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, กรุงเทพฯ.

เฉลิมพล ตันสกุล. 2541. **พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาพาณิชย์, กรุงเทพฯ.

_____. 2543. **พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาพาณิชย์, กรุงเทพฯ.

เฉลิมชาติ แจ่มจรรยา, ศุบล ศรีสุขวัฒนา และ สมชาย ตู้อั่ว. 2541. **คู่มือ (เล่ม 1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535**. พิมพ์ครั้งที่ 4 ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย, กรุงเทพฯ.

ชนวรรณ อิมสมบุญ. 2546. **พฤติกรรมสุขภาพและการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**. เอกสารการสอนชุดวิชาสุขภาพและการประชาสัมพันธ์งานสาธารณสุข. หน่วยที่ 1-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัทประชุมช่างจำกัด, กรุงเทพฯ.

นิภา ดอกพิกุล. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณี
เทศบาลเมืองรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2539. สถิติวิจัย I. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531. เทคนิคการสร้างและรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
โรงพิมพ์ศรีอนันต์, กรุงเทพฯ.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2534. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. โรงพิมพ์เจ้าพร
การพิมพ์, กรุงเทพฯ.

พิชิต สกุลพราหมณ์. 2535. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 5. หจก.ชนะการพิมพ์,
กรุงเทพฯ.

มนู ไพนุชิต . 2552. พฤติกรรมการบริหารจัดการมูลฝอยของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในเขตจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. อักษรเจริญการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ศศิธร ปรียานนท์. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาล สังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีสุรางค์ เคหะนาค. 2542. การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข
พ.ศ. 2535 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศุภมล ศรีสุขวัฒนา. 2542. **อบต. กับการจัดการปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย.**
กรมอนามัย, กรุงเทพฯ.

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2544. **การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร.**
พิมพ์ครั้งที่ 3. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

สมนึก ชัชวาลย์. 2547. **ของเสียจากครัวเรือน วิธีปฏิบัติและแนวคิดในการจัดการแก้ไข.**
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2544.
การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

สวัสดิ์ โนนสูง. 2543. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

สุวิธาน มนแพงสานนท์. 2543. **วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป.** ซีเอ็ดดูเคชั่น,
กรุงเทพฯ.

สุวิมล ตรีภานนท์. 2546. **การใช้สถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เสรี ราชโรจน์. 2537. **หลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาในโรงเรียน.** เอกสาร
การสอนชุดวิชาการบริหารและการจัดการวัดและประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 3.
มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

อาคม หนูเหมือน. 2544. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของ
บุคลากรประจำโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อินใจ วงศ์รัตนเสถียร. 2548. การศึกษามูลฝอยติดเชื้อในสถานเอนามัย จังหวัดพิจิตร. โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

_____. 2547. ศึกษาพฤติกรรมและปัญหาในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถาน
บริการสาธารณสุข. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

_____. 2547. ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อระดับโรงพยาบาลทั่วไป
กรณีศึกษาโรงพยาบาลพิจิตร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,
กรุงเทพฯ.

Cronbach. and J. Lee. 1970. **Essential of Phychological Testing**. Harper and Row,
New York.

Green, L.W. 1980. **Health Education Planning: A Diagnostic Approach**. Mayfield
Publishing, California.

Yamane, T. 1973. **Statistics: Antroductory Analysis**. Harper International Edition, Tokyo.
Japan.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. ดร. สมคิด ปราบภัย

ปร.ด.(สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสุพรรณบุรี

2. ดร.สมพร เนติรัฐกร

ปร.ด.(ประชากรและการพัฒนา) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

- นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

3. นายหทัย พันธุ์พงษ์วงศ์

ศส.ม.(รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

- นักนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาสุศึกษา ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา และการนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการกำจัดการ ขยะให้ถูกรวิธีของตำบลบ้านปรก โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริง เพื่อ ความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	5	ข้อ
ส่วนที่ 2	ปัจจัยนำ ประกอบด้วย			
	ตอนที่ 1 ความรู้ในการกำจัดขยะ	จำนวน	13	ข้อ
	ตอนที่ 2 เจตคติในการกำจัดขยะ	จำนวน	15	ข้อ
	ตอนที่ 3 การรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะ	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 3	ปัจจัยเอื้อ			
	- การมีระบบการกำจัดขยะ	จำนวน	7	ข้อ
ส่วนที่ 4	ปัจจัยเสริม	จำนวน	7	ข้อ
ส่วนที่ 5	พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก	จำนวน	18	ข้อ
ส่วนที่ 6	ความต้องการสนับสนุน			
ส่วนที่ 7	ข้อเสนอแนะต่างๆ			

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้

นายชัชชัย ฉันทรัตนโชค

นิสิตปริญญาโท สาขาสุศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องและเติมข้อความในช่องว่าง

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ.....ปี (นับจำนวนปีเต็ม)

3. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใด

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษา หรือ ปวช.

() 3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

() 4. ปริญญาตรี

() 5. สูงกว่าปริญญาตรี

() 6. ไม่ได้รับการศึกษา

4. ท่านมีอาชีพใด

() 1. รับจ้างทั่วไป

() 2. ค้าขาย

() 3. รับราชการ

() 4. เกษตรกรรม

() 5. ไม่มีอาชีพ

() 6. อื่นๆ ระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

() 1. น้อยกว่า 5,000 บาท

() 2. 5,001 – 10,000 บาท

() 3. 10,001 – 15,000 บาท

() 4. 15,001 – 20,000 บาท

() 5. 20,001 – 25,000 บาท

() 6. มากกว่า 25,000 บาท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยนำเกี่ยวกับพฤติกรรมกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความรู้ในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความรู้ ความเข้าใจของท่าน
เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1	วิธีกำจัดขยะที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับคือ การเผาในเตาเผา และการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล			
2	วิธีกำจัดขยะที่เหมาะสมได้แก่ การนำขยะไปทิ้งปนกันทั้งขยะมีมูลค่า ไม่มีมูลค่า ขยะมีพิษ และไม่มีพิษในถังขยะที่ทาง อบต.บ้านปรกจัดให้			
3	วิธีกำจัดขยะด้วยวิธีการเผาในเตาเผาเป็นวิธีที่ประหยัดที่สุด			
4	วิธีกำจัดขยะด้วยวิธีการนำขยะไปหมักทำปุ๋ยถ้าดำเนินการถูกต้องตามหลักวิชาการจะไม่เกิดปัญหากลิ่นเหม็น เนื่องจากการย่อยสลาย			
5	วิธีกำจัดขยะด้วยวิธีการนำขยะไปเทกองกลางแจ้งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด จึงควรนำมาใช้ที่สุดในตำบลบ้านปรก			
6	กระป๋องที่มีการอัดลม ใบมีดโกน ขยะที่ได้จากสถานพยาบาลต่าง ๆ สารกัมมันตรังสี จัดเป็นขยะที่เป็นอันตราย			
7	ขยะบางชนิดสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ บางชนิดเป็นอันตรายต่อสุขภาพ			
8	การไม่แยกขยะก่อนนำไปทิ้ง เป็นการเพิ่มภาระในการกำจัดขยะของ อบต.บ้านปรก			
9	ภาชนะสำหรับคัดแยกขยะ ควรมีฝาปิด มีหูหิ้ว และมีขนาดไม่โตเกินไป			
10	ถังขยะที่ใส่เศษอาหารจะต้องเป็นถังที่น้ำซึมออกไม่ได้ และมีฝาปิดสนิท			
11	สาเหตุจากการกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักวิชาการ จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในชุมชน ได้แก่ มีการปนเปื้อนเชื้อโรค สารเคมีอันตราย ในน้ำ ดิน อากาศ และเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิตต่างๆ รวมทั้งสร้างความรำคาญ ทำลายทัศนียภาพที่สวยงาม และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดโรคระบาดได้			

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียง

คำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้น

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้น

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

ข้อ	ข้อความคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	การกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของ อบต.บ้านปรก				
2	การแยกขยะ ทำให้เสียเวลา				
3	การแยกขยะภายในบ้านไม่จำเป็น เพราะเมื่อแยกขยะ แล้ว อบต.บ้านปรก ต้องนำไปทิ้งรวมกันอยู่ดี				
4	ถ้าไม่มีระบบกำจัดขยะ เช่น ถังขยะแยกประเภท ก็ไม่ จำเป็นต้องคัดแยกขยะ				
5	ตำบลบ้านปรกไม่จำเป็นต้องกำจัดขยะให้ถูกวิธี เพราะ อบต.บ้านปรก นำขยะในตำบลไปทิ้งที่จังหวัดอื่นอยู่ แล้ว				
6	คนในครอบครัวของท่านเห็นด้วยกับการคัดแยกขยะ				
7	การทิ้งขยะไม่จำเป็นต้องใส่ถุงก่อนทิ้งเพราะยุ่งยากและ สิ้นเปลือง				
8	ขยะเปียก เช่น เศษอาหาร สามารถทิ้งลงในแม่น้ำได้ เพราะไม่มีอันตรายแก่สัตว์น้ำ และคน				
9	คนที่ทิ้งขยะตามถนนเป็นคนเห็นแก่ตัว มักง่าย				

ข้อ	ข้อคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10	คนในชุมชนต้องช่วยกันดูแลความสะอาดในบ้าน และที่สาธารณะ ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ของ อบต.บ้านปรก				
11	เห็นคนทิ้งขยะที่มีพิษ ที่สามารถทำอันตรายได้ ต้องรีบแจ้ง อบต.บ้านปรก ดำเนินการ				
12	การกำจัดขยะให้ถูกวิธี ต้องเริ่มจากใจ และการปลูกฝังที่ดี ไม่ใช่การบังคับ				
13	ขยะที่ท่านทิ้งแล้ว เป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นไม่ควรนำกลับมาใช้อีก				
14	ถ้ามีโครงการขยะแปรรูปทำให้เกิดรายได้ ท่านคิดว่าโครงการนี้จะทำให้คนในตำบลบ้านปรกมีรายได้เพิ่มขึ้น				
15	กระดาษถ่ายเอกสารที่ใช้แล้วหน้าเดียว สามารถนำมาใช้อีกหน้าหนึ่งได้				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ และโทษของการไม่กำจัดขยะของ
ประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียง
คำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

ข้อ	ข้อคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	การกำจัดขยะที่ถูกวิธี สามารถช่วยลดภาวะโลกร้อนได้				
2	ถ้าเราคัดแยกขยะ ก่อนจะนำไปทิ้ง จะมีขยะที่จะต้องทิ้ง จริงๆ น้อยมาก ขยะส่วนที่เหลือจะสามารถนำกลับไป ใช้ใหม่ หรือขายได้อีก				
3	ขยะสามารถนำเชื้อโรคมารู้อู่ประชาชนบ้านปรกได้ เช่น อหิวาตกโรค				
4	การคัดแยกขยะนอกจากเป็นการกำจัดขยะที่ถูกต้องแล้ว ยังสามารถเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวจากการขายขยะได้อีก				
5	การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เป็นการลดปริมาณขยะ พลาสติกและเป็นการช่วยลดภาวะโลกร้อน				
6	ทุกคนสามารถช่วยลดปริมาณขยะ ทำให้ช่วยลดภาวะ โลกร้อนได้				
7	การเผาขยะทำให้เกิดมลพิษทางอากาศได้				
8	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากเศษอาหาร ช่วยลดภาวะ โลก ร้อนได้				

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่าในตำบลบ้านปรกมีการทำ (ดำเนินการ) ในสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ และโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

1.การมีถังรองรับขยะแยกประเภทขยะในหมู่บ้าน

- ☐ 0 ไม่มี
☐ 1 มี แต่ไม่เพียงพอ ☐ 2 มี และเพียงพอ

2.การมีการเก็บขยะแยกแต่ละชนิดของขยะไปจัดการตามหลักสุขาภิบาล

- ☐ 0 ไม่มี
☐ 1 มี แต่ไม่ทั่วถึง ☐ 2 มี และทั่วถึง

3.ในตำบลบ้านปรกมีรถรับซื้อขยะที่สามารถนำไปใช้ใหม่หรือ นำไปใช้ซ้ำ

- ☐ 0 ไม่มี
☐ 1 มี แต่ไม่ทั่วถึง ☐ 2 มี และทั่วถึง

4.มีกลุ่มจัดการขยะ เช่น ธนาคารขยะ กลุ่มทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร

- ☐ 0 ไม่มี
☐ 1 มี แต่ไม่เป็นสมาชิก ☐ 2 มี และเป็นสมาชิก

5.คนในครอบครัวของท่านมีการสนับสนุนการคัดแยกขยะ

- ☐ 0 ไม่สนับสนุน
☐ 1 สนับสนุน และท่านไม่คัดแยกขยะ ☐ 2 สนับสนุน และท่านมีการคัดแยกขยะ

6.มีเตาเผาขยะ

- ☐ 0 ไม่มี
☐ 1 มี แต่ไม่เพียงพอ ☐ 2 มี และเพียงพอ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมในการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่ท่านได้รับท่าน
เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

ทุกครั้ง หมายถึง มีการบังคับใช้ พรบ.สาธารณสุข และ มีการปฏิบัติทุกครั้ง

บางครั้ง หมายถึง มีการบังคับใช้ พรบ.สาธารณสุข และ มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง

ไม่มี หมายถึง ไม่มีการบังคับใช้ พรบ.สาธารณสุข และ ไม่มีการปฏิบัติ

ข้อ	ข้อคำถาม	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่มี
1	เมื่อมีคน นำขยะมีพิษมาทิ้งในที่สาธารณะ อบต.บ้านปรก มีการลงโทษปรับตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535			
2	เมื่อมีคนนำขยะ มาทิ้งในที่ที่ไม่ได้จัดไว้ให้ทิ้งขยะ อบต.บ้านปรก มีการลงโทษปรับตาม พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535			
3	เมื่อท่านทิ้งขยะตามที่สาธารณะ มีคนว่ากล่าวตักเตือนให้ท่านนำไปทิ้งในถังขยะ			
4	เมื่อท่านทิ้งขยะในที่สาธารณะ บุคคลรอบข้างจะไม่พอใจ โดยแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง หรือว่ากล่าวตักเตือนเรา			
5	เมื่อร้านค้าในพื้นที่กำจัดขยะไม่ถูกสุขลักษณะ เป็นที่รำคาญ ท่านจะไม่ซื้อของร้านนั้น			
6	ท่านจ่ายเงินค่ากำจัดขยะ			
7	เมื่อท่านเห็นป้ายห้ามทิ้งขยะท่านปฏิบัติตาม			
8	ตำบลบ้านปรกมีการมอบรางวัลให้กับบ้านที่กำจัดขยะได้ถูกวิธี			

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับการปฏิบัติจริงของท่านมากที่สุด

เพียง คำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

ปฏิบัติสม่ำเสมอ หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติเป็นประจำ ประมาณ 5-7 ครั้ง/สัปดาห์

ปฏิบัติบ่อยๆ หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติบ่อยครั้ง ประมาณ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์

ปฏิบัตินานๆ ครั้ง หมายถึง ท่านได้ปฏิบัตินานๆ ครั้ง ประมาณ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์

ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ท่านไม่ได้ปฏิบัติเลยในหนึ่งสัปดาห์

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ เลย
1	ท่านทิ้งขยะในที่ทิ้งขยะ				
2	ท่านใช้ถุงดำใส่ขยะมูลฝอยทั่วไป				
3	ท่านใช้ถุงแดงใส่ขยะมูลฝอยติดเชื้อ หรือมีพิษ				
4	ท่านรวบรวมมูลฝอยทั่วไปเพื่อนำไปกำจัด				
5	ท่านนำขยะมูลฝอยที่มีมูลค่าไปขาย				
6	ท่านนำเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์				
7	ท่านทิ้งขยะออกนอกกรณของท่าน หรือรถประจำทาง				
8	ท่านเผาขยะทุกอย่างรวมกัน				
9	ท่านนำถุงพลาสติก ล้างให้สะอาดแล้วนำกลับไปใช้ใหม่				
10	ท่านเก็บขยะบริเวณบ้านและตามที่สาธารณะ เพื่อไปกำจัดให้ถูกวิธี หรือ ขาย				
11	ท่านทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง				
12	ท่านทิ้งขยะแบบฝังกลบ				
13	เมื่อมีเศษแก้ว หรือเศษกระเบื้องท่านห่อกระดาษก่อนทิ้ง				
14	ท่านกำจัดใบไม้ด้วยการเผา				

ข้อ	ข้อคำถาม	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ เลย
15	เมื่อมีสัตว์เลี้ยงเสียชีวิต ท่านขุดหลุมฝังกลบ				
16	ท่านปิดฝาถังขยะ				

**ส่วนที่ 6 ความต้องการสนับสนุนและอื่น ๆ ในการกำจัดขยะให้ถูกต้อง และเหมาะสมสำหรับ
ตำบลบ้านปรก**

1.
2.
3.

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการกำจัดขยะให้ถูกต้อง และเหมาะสมสำหรับตำบลบ้านปรก

1. ด้านนโยบาย.....
.....
2. ด้านกฎหมายและระเบียบ.....
.....
3. ด้านการบริหารจัดการ.....
.....
4. โครงสร้างองค์กรรับผิดชอบ.....
.....
5. การคัดแยก การรวบรวม การเก็บขน การเคลื่อนย้าย.....
.....
6. เทคโนโลยีการกำจัด และอัตราค่าธรรมเนียม.....
.....
7. โรงพักขยะ สถานที่พักมูลฝอยติดเชื้อ ก่อนนำไปกำจัด.....
.....
8. สถานที่ตั้งจุดกำจัดมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยติดเชื้อ.....
.....

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ	นายหัชชัย ฉันทรัตนโชค
เกิดวันที่	18 กันยายน 2516
สถานที่เกิด	อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ประวัติการศึกษา	ส.บ.(สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2544
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถานีอนามัยตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก